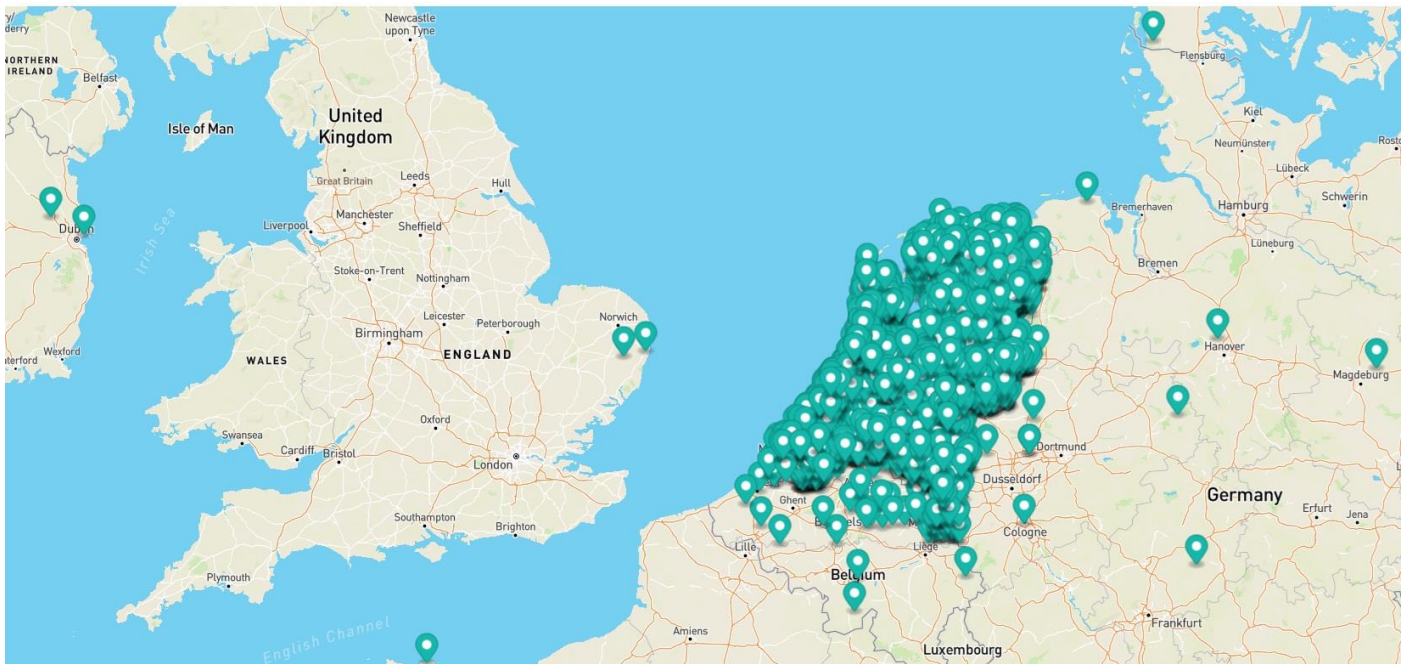

Jaarverslag Stichting M.E.E.RGroen 2023

In 2023 ging de Meerbomen.nu actie Europa in

Jaarverslag Stichting M.E.E.RGroen 2023

Stichting M.E.E.RGroen is in september 2011 officieel opgericht. Sommige projecten zijn al in 1998 geïnitieerd. Dit is het 12e jaarverslag.

Inhoudsopgave

	blz
Hoofdstuk 1: Inleiding	
1.1 Doel en werkwijze	3
1.1.1 De '1+1=10' aanpak	3
1.1.2 Werkwijze	4
1.2 Vrijwilligerswerk of burgerparticipatie	
1.3 Het jaar in vogelvlucht	5
1.4 Organisatie	7
Hoofdstuk 2: Ontwikkeling deelname	12
Hoofdstuk 3: Financiën	14
3.1 Geld ligt op straat	14
3.2 Front en back office	15
Bijlage 1: Werkzaamheden inhoudelijk	
Tabel 1: Projectenoverzicht 2023	
1	Organisatie
2	Natuurmarketing
3	Publiciteit
3.1	Boek Code Rood
3.3	Boomweggeefactie
4	Beheerprojecten
4.1	Haarlemmermeer
4.2	Aalsmeer
4.3	Heemstede
4.4	Teylingen
5	Meerbomen.nu
6	Bouwprojecten en opvolging
7	Stadslandbouw
8	Educatie

Hoofdstuk 1: Inleiding

Dit is het inhoudelijke jaarverslag. Het financiële jaarverslag wordt apart opgemaakt.

1.1 Doel en werkwijze

Stichting M.E.E.RGroen is officieel opgericht in september 2011 maar verschillende projecten zijn al tussen 1998 en 2009 geïnitieerd. Dit is het 12^e jaarverslag.

Zoals de naam aangeeft streven we naar meer groen en dan met maximale biodiversiteit en geen 'gazonnetjes' groen.

1.1.1 De '1+1= 10' aanpak

M.E.E.R. staat voor de Maatschappelijke, Ecologische, Educatieve, Economische en Recreatieve meerwaarden die met actieve burgerparticipatie bereikt kunnen worden. Daarbij staat burgerparticipatie voor het nemen van verantwoordelijkheid voor een duurzame toekomst door er niet alleen over te vergaderen maar ook de handen uit de mouwen te steken.

Dat heeft wat uitleg nodig:

1: **Maatschappelijk** en sociaal willen we uitdragen dat er niemand met een beperking uitgerangeerd hoeft te zijn en dat er altijd mogelijkheden zijn om mee te doen en je nuttig te maken als je doet wat je wilt in plaats van wat je moet.

2: **Ecologisch** staan we voor een samenleving in evenwicht met de draagkracht van het ons omringende ecosysteem, waarin de mens niet alleen de natuur exploiteert ten eigen bate, maar waar er ook intrinsiek ruimte is voor de 48.000 soorten flora en fauna die in Nederland ook hun thuisland hebben.

3: **Educatief** geven we ruimte in onze projecten aan vele stagiaires en wordt er veel aandacht gegeven aan ecologische en soortenkennis. Wellicht het belangrijkste educatieve element, is het bijbrengen van praktisch inzicht en vaardigheden die in een kantoorwereld, waar we steeds meer naar toe groeien, steeds verder uit het zicht raken.

4: **Economische** meerwaarde brengt onze werkwijze ook mee want bijna alles wat aandacht en zorg vereist, kunnen we vanuit een vrijwilligersaanpak goedkoper of beter dan het bedrijfsleven. En als maatschappelijke organisatie met een duurzaamheidsambitie en plezier in het aangaan van een uitdaging, kunnen we veel met materialen die in het reguliere circuit afgekeurd zijn of weggegooid worden. Dat doen we ook in onze ambachtelijke productiewijze. Een boer probeert met machinaal werk 100 % oogst te realiseren in monocultures. Wij kunnen ambachtelijk 20 gewassen door elkaar kweken waarmee we 20x 90% oogst oftewel 1.800% oogst kunnen bereiken. Veel leuker en relaxter en ook een goede manier om (bv plaag) risico's te spreiden.

5: De **Recreatieve** meerwaarde staat voor het feit dat we geen wereldvreemde 'plantenmensen' zijn, maar dat ook de samenleving mag genieten van het fruit, de bloemenweides, de natuurspeelplaatsen, de groentetuinen en de insectenhôtels die we maken en beheren.

Met deze 5 punten is onze '1+1=10' aanpak nog niet compleet:

Daarnaast willen we graag dat alles wat we doen ten bate komt aan alles en iedereen. Dus het moet **leuk en waardevol** zijn voor :

- 1: jouzelf;
- 2: voor ons als organisatie;
- 3: voor de samenleving als geheel;
- 4: voor de natuur, de biodiversiteit;

5: volgens een ecologisch model dat nog meer dan 100.000 jaar mee kan, oftewel een inbedding van deze samenleving in het lokale en wereldwijde ecosysteem op een evenwichtige manier.

Zo kunnen we voor elke euro op diverse manieren verschillende 10 tot 100 euro aan meerwaarden genereren.

Leuk, voldoening scheppend en elke dag weer verrassingen: Daar doen we het voor! Ook in het Pabstlaan fruitpark

1.1.2 Werkwijze

Het M.E.E.RGroen burgerparticipatiemodel is anders dan dat van de meeste andere groene organisaties. Wij doen niet alleen dingen die we leuk vinden voor onszelf, het gaat er om zoveel mogelijk maatschappelijk en politiek draagvlak te verkrijgen voor een samenleving die in evenwicht met zijn omringend ecosysteem. We kijken daarbij niet naar waar we zin in hebben of wat moet, maar naar wat nodig is en dat is met vele wereldwijde ecologische crises zoals klimaat, biodiversiteit en noem maar op, niet vanzelfsprekend. Om die reden bieden wij inmiddels een 70-tal projecten aan waar '8' dagen in de week en '400' dagen per jaar aan meegedaan kan worden zodat tijdsbeschikbaarheid geen beperking is om mee te doen. Om dezelfde reden bieden we een scala aan van wel 25 soorten projecten zodat bijna iedereen die iets met 'buiten of natuur' heeft, er wel iets van zijn/haar gading kan vinden. Of dat nu bosbeheer, groentetuinen, bloemenweides, natuurspeelplaatsen, ijsvogelwanden of het bouwen van insectenhôtels is. Doe maar mee, is de boodschap. We zijn dus erg gefocust op de mogelijkheid dat zoveel mogelijk mensen en organisaties de handen uit de mouwen (willen) steken en niet blijven hangen in klachten of vergaderen over wat niet naar het zin is.

Niet al onze projecten hebben de potentie om de hele samenleving te verenigen om er 'samen iets leuks' van te maken maar 1 project heeft die potentie zeker wel en dat is de boomweggeefactie die we al sinds 2009 houden. In 2020 beleefde deze actie een doorbraak van onze regio Zuid Noord Holland naar heel Nederland.

1.2. Burgerparticipatie of vrijwilligerswerk

In 2023 kwamen een paar onderwerpen bovendrijven waar we al sinds de oprichting last van hebben. Deze onderwerpen hangen samen met de manier waarop de samenleving is georganiseerd. We zijn niet ontevreden met de manier waarop de Nederlandse samenleving ingericht is maar er zijn inmiddels een aantal blinde vlekken ontstaan, die het voortbestaan van onze beschaving bedreigen. Dat hangt samen met de trend dat de mensheid een te grote belasting voor zijn eigen voortbestaan is geworden omdat bijna alleen economie telt en het ecosysteem als randvoorwaarde voor het kunnen draaien van een economie grotendeels buiten het gezichtsveld is geraakt. Een aantal aspecten daarvan vormen een belemmering voor het behalen van de doelstellingen van M.E.E.RGroen. Hieronder bespreken we er 4:

1.2.1: Groenbeheer of multifunctioneel?

Zoal bovenstaand aangegeven doen we volgens ons '1+1=10' model wel 10 dingen tegelijk: stimuleren sociale cohesie, klimaatbeleid, natuureducatie, sportschool, recreatie, reclassering, inburgering, cultuur-historie, biodiversiteit en ga zo maar door. Dat komt voort uit een ecologische of holistische benadering die niet past op de manier waarop regelgeving, beleid en wetenschap tegenwoordig bedreven worden. Op alle vlakken wordt er nu steeds meer in details of sectoraal gewerkt. Dat systeem heeft inmiddels regelgeving geproduceerd dat bestaat uit oneindig veel pagina's wetten en verboden omdat vanuit een combinatie van angst voor risico's en vanuit wantrouwen, geprobeerd wordt alles tot '13 cijfers achter de komma' vast te leggen. Het streven om alles goed te regelen is prima maar we zijn op een punt beland dat de wal het schip keert (zie toeslagen-, Groningen- en migratiedossiers). Met name overheden die proberen het allemaal zo goed mogelijk te doen, lijken daardoor vast te lopen in de onmogelijkheid dat de regels vanuit 100 verschillende invalshoeken worden bepaald en daardoor vaak onderling tegenstrijdig zijn (vanuit brandweer, arbo, milieu, belasting, sociaal beleid, etc, etc). Op macro- en micro niveau leidt dit tot het verlies van vertrouwen in de overheid en zelfs tot het uit elkaar vallen van de samenleving van groepen die zich in allerlei vreemde bubbels terugtrekken en excuses zoeken om hun ontevredenheid op 'iets' buiten hun eigen bubbel te projecteren.

Voor de M.E.E.RGroen-context heeft deze trend als gevolg dat binnen het werk van overheden waar alles tot in detail is gesegmenteerd, geen ruimte blijkt te zijn voor onze vorm van 1:1=10 manier van werken. En daarom worden wij uit armoede weggestopt onder het vakje groenbeheer. Nu is het standaard groenbeheer een werkveld dat al 80-100 jaar onderhevig is aan bezuinigingen (natuur en groen wordt vanuit economisch perspectief beschouwd als een kostenpost en minder als een essentiële waarde). Daardoor wordt het meeste groenbeheer inmiddels uitgevoerd onder contracten met 200- 500 pK tractoren die 4 – 10 ha groen maaien en hooien per dag. De verwachting bij terreineigenaren is dat wij dat 'groenbeheer' goedkoper moeten doen dan die "ha verslinders". Dat gaat dus niet, maar een modus vinden voor onze brede aanpak van de 10 waarden die we tegelijk toevoegen, blijkt ook niet mogelijk. Er wordt wel vaak met de mond beleden dat ons werk gewaardeerd wordt maar die waardering vertaalt zich niet in mogelijkheden om het op een goede en verantwoorde manier te doen. Terwijl we in feite corrigeren wat er door de overmaat aan financiële sturing en regelgeving verkeerd gaat: van biodiversiteit tot sociale cohesie. Zo worden we veroordeeld tot gerommel in de marge. En dat voelt niet goed.

1.2.2: Vrijwilligerswerk of burgerparticipatie

Een tweede onderwerp wat de relatie met vooral overheden lastig maakt, is het beeld dat vrijwilligerswerk gratis zou moeten zijn en dus dat we in feite als een bezuinigingsmiddel wordt gezien. Daarbij helpt het niet dat de actoren in het hele proces van aansturing, beleid en uitvoering verdeeld zijn over instituties als de gemeenteraad, wethouders en een ambtenarenapparaat met 2-10 niveaus, die ook nog eens de neiging hebben om regelmatig (2-4 jaar) te wisselen. Zo is er onvoldoende institutioneel geheugen en kan het idee fixe blijven bestaan dat vrijwilligers geen continuïteit leveren en maar gratis werk moeten leveren. Met M.E.E.RGroen projecten die inmiddels een track record van 10-20 jaar hebben (IJtocht, Jansonius, Meermond) hebben we bewezen dat dat anders ligt maar het 'systeem' wil er gewoon niet aan om dat we niet passen in dat technocratisch/juridisch model. Daarom willen we o.a. af van het stigma dat we vrijwilligerswerk doen. We zijn vanaf nu een burgerparticipatiestichting die 10 soorten sociale en ecologische meerwaarden nastreven met iedereen die onze zorg over klimaat, biodiversiteit en sociale cohesie deelt, met ook de overheid als partner en niet als bezuinigingsmiddel.

1.2.3: EU regelgeving

Een derde onderwerp dat speelt is de EU-regelgeving. Er zijn overheden die inmiddels de waarde van onze aanpak zien en daar ook wat tegenover willen stellen. Echter standaardcontracten met groenbeheerders en ook andere partijen zijn dermate zwaar opgetuigd met papierwerk dat het terecht is om daar ons werk niet mee op te zadelen. Dat heeft geresulteerd in een situatie dat er soms een speciaal project wordt gemaakt waarbinnen wij onze werkzaamheden mogen uitvoeren zonder Europese aanbesteding (en omdat niemand anders dat kan of wil). En voor dat soort projecten geldt een limiet dat per organisatie het bedrag voor een 4-jarig contract niet hoger mag uitvallen dan €50.000. Dat betekent o.a. dat we in de Haarlemmermeer inmiddels bijna 13 ha hoogwaardig ecologisch openbaar groen moeten beheren voor 12.500 euro per jaar. Er is een gedeeltelijke uitweg gevonden waarbij er voor het bedrijf dat voor ons het machinewerk doet voor de 13 ha bloemenweides maaien, hooien en frezen ook 11.000 euro beschikbaar is buiten ons om. Maar we moeten uit eigen zak elk jaar nog 5.000 tot 10.000 euro per jaar bijleggen om het recreatief, ecologische en sociale rendement te krijgen wat we nastreven. Dat is niet in verhouding en er zijn helemaal geen mogelijkheden om dit proces uit te breiden naar vele andere terreinen waar belangstelling bestaat voor deze aanpak, terwijl de wens er wederzijds wel is. Op deze manier stimuleert EU-regelgeving grootschalige industriële processen. Iets soortgelijks speelt in de voedselbranche. Er worden certificaten vereist waar alleen industriële bedrijven aan kunnen voldoen en niet de kleinere producent die veel principiëler en zuiverder lokale biologische steekproducten kan leveren.

1.2.4: Blinde vlekken

Wellicht de meest ingrijpende belemmering voor het bereiken van onze doelstelling (een samenleving in evenwicht met het mondiale ecosysteem) zijn een aantal blinde vlekken. De gemeenschappelijke noemer voor die blinde vlekken kun je wel de urbanisatie noemen. Deze verstedelijking waarbij het merendeel van de burgers in een kantoor werkt en in een stad woont, is dat ecologie en het belang van de natuur een 'ver van mijn bed show' zijn geworden. En bij natuur bedoelen we dan niet alleen bloemen en vlinders maar ook gezond voedsel, leefbare temperaturen, droge voeten, schone lucht en dergelijke. De verstedelijking is het gevolg van het succes van de industriële revolutie en de bijbehorende technologie. De keerzijde van dat succes is dat er sinds ca 1980 zoveel mensen op aarde zijn dat het wereldecosysteem op talloze manieren op instorten staat. Het is niet het aantal mensen maar de voetafdruk van de

samenleving die ons de das om doet: met plastic soep, CO₂, stikstof, industriële voedselproductie, tienduizenden lichaamsvreemde chemicaliën, fijn stof, klimaatverandering en noem maar op, met als gevolg daarvan migratiestromen van mensen die op drift raken door onleefbare woonomstandigheden en politieke instabiliteit en oorlogen om de steeds schaarsere natuurlijke hulpbronnen. Die afstand tot de echte problemen zijn ontstaan door o.a. de volgende zorgwekkende blinde vlekken:

1: Groei is de enige manier voorwaarts (en geen mm terug) .. maar dat kan niet: oneindige groei in een eindig ecosysteem is een illusie. En als er nu 1 probleem was, kon je dat misschien wel oplossen, maar er zijn wel 40-50 indicatoren die allemaal hetzelfde aangeven: dat we als mensheid een te grote belasting zijn. Maar we willen er niet aan. Dus wordt er massaal met boter op het hoofd de kop in het zand gestoken.

2: Het draait alleen om de mens. Let maar eens op de berichtgeving in de media en de politiek: als er een huis afbrandt en er iemand om het leven komt, staat dat groot in de krant. Maar als er een kippenboerderij met 500.000 kippen afbrandt, staat er een kleine berichtje.. en de inhoud van dat bericht is meestal dat het zo erg is dat de boer zijn inkomstenbron heeft verloren. Dat is antropocentrisme en dat speelt overal. Maar het gaat er om dat we met al de miljoenen levende wezens die dezelfde intrinsieke waarde en recht hebben om te leven hebben in een delicaat en mooi ecosysteem, een weg vinden voor een toekomst voor zowel Europeanen, Afrikanen, Chinezen, Russen, Aziaten, Amerikanen, etc. iedereen. Dat vereist compromissen sluiten en geven en nemen. Maar het lijkt er op dat we als systeem van hoog tot laag alleen maar bezig zijn met ons korte termijn eigenbelang en willen nemen...Dat is een houding met een duister toekomstperspectief.

3: Technologie is de oplossing. We zijn een verwende samenleving geworden waar de helft van de mensen in de zorg werkt en dan nog redden we het niet. 60 % van de bevolking heeft overgewicht. Smetvrees is een wijdverbreide plaag, waardoor miljoen tonnen waardevolle producten met een vlekje of een kronkel weggegooid worden. Zelf problemen oplossen en aanpakken is ook steeds minder 'cool'. Hele volksstammen worden geïmporteerd om de klusjes te doen waar mensen zich te goed voor voelen. Hoe willen we dan 40- 50 dreigende crises oplossen? Dat moet de techniek natuurlijk voor ons doen. We willen gewoon lekker op vakantie en doorgroeien met kernenergie, elektrische auto's. Read my lips: Dat gaat hem niet worden! De benodigde hardheid en saamhorigheid die nodig is om dat 50 koppige monster bij de horens te pakken is er al lang niet meer. We gaan met de woorden van de VN Baas Guterres, met de voet op het gaspedaal richting de afgrond.

4: Heel veel mensen leven om op vakantie te gaan. Niet 1 of 2x, maar liefst 4 x of meer. Is de samenleving die we samen opgebouwd hebben zo vreselijk dat het hoogste ideaal is om die zo vaak mogelijk te ontvluchten? (N.B. de oorsprong van de zomervakantie was dat iedereen vrij kreeg in de tijd dat er geogost moest worden om de rest van het jaar te eten te hebben). Nu wil iedereen in de zomer op reis naar een ander land of continent... dat kan niet uit. Ook dit is een gevolg van de verstedelijking en de afstand die we tot de natuur en ons voedsel hebben. Als M.E.E.RGroen voelen we dat aan den lijve als onze oogsten maximaal zijn en er niemand is om het af te nemen.

1.2.5: Ons alternatief

Tegenover deze zorgwekkende ontwikkelingen stellen we als M.E.E.RGroen dat we het samen leuk willen maken in evenwicht met het ecosysteem. Als we zien dat er iets niet in de haak is, gaan we niet klagen maar doen we er iets aan. Dat doen we met 25 soorten projecten. Maar het ultieme project dat potentie heeft om mondiaal de mensheid in het reine te krijgen met het ecosysteem is de Meerbomen.nu

campagne. We willen niet doorgroeien met kernenergie, etc. We willen alle bosgebieden van Nederland, Europa en de wereld optimaliseren met de inzet van miljoenen en miljarden mensen die daarmee het mooie van ecologie kunnen ontdekken.. en hun eigen toekomst veilig kunnen stellen: De miljarden vrijkomende boompjes (die anders ten dode gedoemd zijn) die daarbij voor het oprapen zijn, kunnen we gebruiken om ze elders groot te laten worden om zoveel CO2 uit de dampkring te halen dat men de kracht van exponentiele groei van de natuurlijke processen gaat inzien en leren met de natuur mee te werken i.p.v. er tegen in. Dat model werkt alleen als we het mondiaal doen. Dan geeft het ons de 50-100 jaar die we nodig hebben als we eensgezind de klimaatcrisis en tig andere mondiale problemen willen aanpakken: Waar een wil is, is een weg en anders is er Moeder Natuur, die rücksichtslos de bijl hanteert als we de noodzaak van een gecontroleerde vrijwillige mindering niet willen inzien.

En niet alleen dat: als je de smaak te pakken hebt, ontdek je dat het veel leuker is om te geven dan bang te zijn dat je tekort komt en dat de natuur oneindig productief is zodat je uit kunt delen! Je ontdekt dat het heel voldoening scheppend is om op allerlei manieren verwaarloosde 'ramp' gebieden om te bouwen naar een pareltje. Dat doen we elke dag en dat gunnen we nog veel meer mensen. En je blijft er nog gezond bij ook. De mens is niet gemaakt om in een kantoor te zitten. 10 miljoen jaar lang hebben we buiten gewerkt en gebuffeld. Daar is ons lichaam en geest genetisch op ingesteld.

1.3 Het jaar 2023 in vogelvlucht

Onderstaand noemen we de meest in het oog springende ontwikkelingen van dit jaar met een compleet verslag in de bijlage:

- 1: Groei van de Meerbomen.nu campagne
- 2: Bedrijvenparticipatie
- 3: Nieuwe projecten
- 4: Versterking van de organisatie
- 5: Nieuwe uitvalsbasis: Lincolnpark

1: De Meerbomen.nu actie

De Meerbomen.nu campagne loopt van 1 november tot 1 april en is sinds 2020 de voornaamste drager geworden voor het realiseren van onze niet geringe doelstellingen: de mensheid verenigen voor een samenleving in evenwicht met het ecosysteem. Vorig jaar groeide de Meerbomen.nu campagne van 3.000 naar 6.000 deelnemers en dit jaar schoten we van 6.000 deelnemers naar 15.000. Het aantal plekken/bossen waar we nu bomen redden staat boven de 700. Er zijn inmiddels een kleine 200 bomenhubs en op meer dan 3.500 plekken zijn er meer dan 50-100 bomen geplant, (soms 10.000 - 50.000 per project) en in 5000 tuinen 1-10 bomen: samen al bijna 2 miljoen. Meerbomen.nu wordt eind 2023 ondersteund door een tiental gemeentes, 11 van de 12 provincies en het Ministerie van Landbouw en Natuur en talloze partners en bedrijven. De Meerbomen.nu campagne is daarmee één van de belangrijkste bewegingen geworden van onderop om de zorg over klimaat om te zetten in positieve energie. Naast voorlichting, publicatie en de logistieke organisatie is de bomenplanner essentieel gebleken om de duizenden initiatieven en mensen te verbinden en samen te laten werken. Die bomenplanner is in 2023 door Urgenda ook in het Duits, Engels en Frans vertaald waardoor de weg openligt om Europa bij de campagne te betrekken. Dat hebben we in 2023 dan ook gedaan in Duitsland, Engeland en Ierland. M.E.E.RGroen runde in 2023 vier bomenhubs in Hoofddorp, Aalsmeer en Sassenheim. De bomenhub in

Hoofddorp is de grootste van Nederland met het meest gevarieerde soorten aanbod. In seizoen 2022/2023 verzamelden we in deze 4 hubs 150.000 boompjes.

2: Bedrijven en een bedrijvencoördinator

Vorig jaar na de Corona lockdown was er al een merkbaar grotere belangstelling van bedrijven om in het kader van teambuilding, CSR (Corporate Social Responsibility) beleid te komen helpen. Die trend heeft zich in 2023 versterkt doorgezet. Maar liefst 22 bedrijven en 11 maatschappelijke en onderwijsinstellingen hebben zich dit jaar niet alleen aangemeld maar zijn ook komen werken. ING met 10 groepen en vier keer hulp van TCS waren daarbij onze topfavorieten. De andere bedrijven waren Triodos, Hilton Hotel, Levelup, ABN-AMRO, Schiphol (HR), Park Optimus, Rabobank, Vanguard, Hitachi, CGI, Exact, Ryan, Handelsbanken, OMRON (5^e jaar), IPSEN, Ballast Nedam (Lincolnpark inrichting), Volksbank, POM, en Neste.

De maatschappelijke en onderwijsinstellingen waar we in 2023 mee werkten waren Hageveld (12^e jaar), Meerwaarde (12^e jaar) en Wij Heemstede (12^e jaar), Reclassering Noord-Holland (40 cliënten), reclassering Zuid-Holland, COA Hoofddorp (15 statushouders), Lanx Studentenvereniging (6 ontgroeningsgroepen), Meerkerk (buren Lincolnpark), St Jacob (Sorghbosch eigenaar), Teylingen College (HR werkdag). Een deel van de bedrijven heeft zich via de Meerbomen.nu campagne aangemeld en vond een plek in het M.E.E.RGroen programma. Omdat we verwachten dat deze trend nog door zal zetten hebben we in de vorm van Maxime Weidema een speciale bedrijven- en sociale coördinator aangesteld. Zij combineert dat werk in de M.E.E.RGroen organisatie en in de Meerbomen campagne.

Maxime Weidema

3: Projecten

In 2023 kwam er vaart in de het sinds 2020 lopende proces om van Park 2020 te verhuizen. Daarbij moet aangetekend worden dat we nog tenminste tot mei 2024 en misschien nog langer gebruik kunnen maken van de locatie Park 2020 . Per 1 maart 2023 was de vergunning en het huurcontract van de gemeente gereed voor de Voedseltuin van het Lincolnpark. Daar zijn we meteen op 1 maart voortvarend begonnen. Per 31 december is het volgende gerealiseerd:

Een werkweg, een directieket en gereedschapscontainer, 8.000 boompjes in een 500 m lange windsingel, een hek van 500 m tegen de hazen, een boomgaard met 250 fruitbomen en 600 van de beoogde 1.200 fruitstruiken, een groentetuin met 120 m³ compost op 1500m² , het fundament van een kas van 400 m²,

een pizzaoven, 3 groene sedumdaken en een bloemenweide van 1.000 m². Dat alles om het beoogde Placemakerschap voor de nieuwe woonwijk in te kunnen vullen.

Wat er nog node ontbreekt zijn de nutsvoorzieningen: stroom en grijs water voor de tuin en drinkwater. Dus we zijn nog niet definitief over. En na een goed gesprek met de nieuwe projectontwikkelaar (G&S) van Park 2020 hoefde dat ook nog niet op stel en sprong.

Andere nieuwe ontwikkelingen van 2023 zijn de uitbreiding van 1,5 naar 2,5 ha van het Pabstlaan fruitpark in Hoofddorp (met 150 appelboompjes), de extra 5.000 m² bloemenweide aan de Menneweg en van 0,5 naar 1,5 ha uitbreiding in het Wijkpark De Horsten (beiden in Sassenheim). Niet onbelangrijk was ook dat we met Recreatieschap Spaarnwoude een regeling konden treffen om in hun 4.500 ha parklandschap bomen te redden voor de Meerbomen.nu actie en de tuin van Restaurant Den Burgh kwam na 2 jaar Corona-stilstand weer terug onder ons beheer.

1.4 Organisatie

Jarenlang dreef het grootste deel van de organisatie vooral op 1 persoon. Daar is in 2023 gelukkig verandering in gekomen en wel op 4 manieren:

1.4.1 Bestuurlijk

Niet effectieve bestuursleden zijn afgetreden en het bestuurslid Ton van Oostwaard is weer beter en actief geworden. Rond dit basisbestuur functioneerde een groep van betrokken adviseurs zoals Reinier ter Kuile, Aideen O'Rourke, Maxime Weidema, Dick van der Spek en Grant Holton.

1.4.2: Organisatie

Maxime Weidema is (net al de directeur/bestuurder Franke van der Laan) in juni op ZZP-basis aan boord gekomen ter versterking van de dagelijkse organisatie. Maxime heeft de taken op zich genomen van bedrijvenscoördinator, sociaal coördinator en trekt een aantal projecten zoals Lincolnpark en een aantal Meerbomen.nu projecten. Dat is op veel fronten goed bevallen door hun complementaire kwaliteiten.

Wanneer nodig is er teamoverleg met v.l.n.r. Grant, Aideen, Maxime, Mario en Sander

1.4.3. Deelnemers

Mede door de mooie ontwikkelingen en de zorg over biodiversiteit en klimaat zijn er steeds meer vrijwilligers zelfstandig actief geworden zoals:

Dick van der Spek (communicatie en sociale media), Aideen O'Rourke (vormgeving en ontwerp, Lincolnpark en MoreTreesNow.Eco), Grant Holton (nationale en internationale business development en netwerken), Sander Rijnsaardt (techniek), Mieke van Leeuwen en Rob Choufoer (vlogs, projecten Noord-en Zuid Holland), Adri Huijberts (irrigatie, materiaalbeheer en bouwprojecten), Mario Elshout (voedseltuin Park 2020 en bomenhubmanager, Thalmon Overbeek (coördinator Zeilfort), Jeroen Doesburg (coördinator Jansoniusterrein), Joop v.d. Pol (coördinator Houtwijkerveld, Reinier ter Kuile (mede coördinator Sorghbosch), Eric Jagtman, Theo Voorn en Jan Terwel (coördinatoren Meermond).

1.4.4: Partners

Wij werken zonder formele ballast samen ter wederzijds en maatschappelijk voordeel.

Van niet te onderschatten belang is het draagvlak wat de samenwerking met Urgenda in de Meerbomen campagne heeft opgeleverd. Deze Meerbomen campagne opent overal deuren en samenwerkingsmogelijkheden.

Datzelfde geldt voor de samenwerking met Farmkitchen in het produceren, promoten en afzetten van biologische streekproducten.

Landgoed The Fig Tree (oftewel de 10.000 m² kas in Rijsenhout) is één van onze grootste groentelocaties geworden en die zowel feestelijk en sociaal een aanwinst is gebleken voor een jaar rond M.E.E.RGroen programma.

Ook de samenwerking met loonwerkbedrijf RVR (sinds 2007) is veel meer geworden dan het inhuren van machines voor bloemenweide beheer. In 2023 hebben we samen een aanbidding gedaan voor een 23 ha agro forestry project. We hebben dat niet gekregen maar meer van dit soort projecten zitten er in de pijplijn.

In totaal werden in 2023 door 1.900 (was 1.800 in 2022, 1.300 in 2021 en 950 in 2020) verschillende mensen ruim 8.700 (was 8.000 in 2022, 7.000 in 2021 en 5.700 in 2020) mensdagen aan werk verzet op ruim 1.100 ha (was 600 ha in 2021) in 71 (was 53 in 2021 en 38 in 2020) verschillende projecten. Naast de regionale projecten die we jaarrond uitvoeren, is het aantal mensen en terreinen waar we via Meerbomen.nu ook aan werken zeer sterk in opkomst. Tussen november en maart werken we eigenlijk door het hele land heen om de finesses van het Haarlemmermeerse boomweggeefmodel uit te leggen en in te voeren.

Hoofdstuk 2: Ontwikkeling deelname

Het M.E.E.RGroen burgerparticipatiemodel is zo flexibel mogelijk in het aanbod van werk zodat bijna iedereen een onderwerp of een activiteit van zijn/haar gading kan vinden.

Het werk varieert van 'buffelen' tot fysiek lichte werkzaamheden of gastheer/gastvrouw zijn, stadslandbouw, natuurbeheer en natuurontwikkeling, het werven, begeleiden en opleiden van vrijwilligers, planten kweken, maken van video documentaires (zie website en youtube kanaal St.meergroen), foto documentatie, columns en blogs, educatieve routes maken inclusief rondleiden, fondsenwerving, technische werkzaamheden zoals het bouwen van nestkasten, insectenhôtels en dan natuurlijk bestuurlijk werk waaronder financieel beheer, netwerken, publiciteit, fondsenwerving, acquisitie en projectontwikkeling.

In tijdsbesteding zijn we ook zo flexibel mogelijk: Er wordt gestreefd naar een vaste groep deelnemers die een bepaald project of gebied in 'eigendom' neemt en er wekelijks of maandelijks aan werkt. Deze werkgroepen worden aangevuld door groepen vrijwilligers die af en toe, b.v. op een teambuildingsdag, op

NLdoet, de nationale natuurwerkdag, Earth Day of op een stagedag komen helpen. We zeggen wel eens dat het bij M.E.E.RGroen elke dag NLdoet en nationale natuurwerkdag tegelijk is. En hoe groter en gemotiveerder de groep is die zich aanmeldt, hoe flexibeler wij worden in het faciliteren van de wensen. Zo worden bijna op 360 dagen van het jaar en 7 dagen per week activiteiten uitgevoerd op één of meer plaatsen tegelijk. Onderstaande grafiek geeft de ontwikkeling aan van de activiteiten, arealen in beheer en de overhead aan organisatie en begeleiding van alleen M.E.E.RGroen, **exclusief** de bijdragen van de andere 15.000 deelnemers in de 4200 oogst- en plantevenementen in het land en in het buitenland.

De bijbehorende getallen zijn:

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
organisatie uren	2748	2991	2633	2709	2405	2562	2890	3666	4918	4794	4824	7200
Mandagen vrijwilligers	3942	6540	8374	5061	4567	5136	4434	4430	5670	6850	7453	8733

Er is sinds 2019 weer een gestage groei van het aantal mensdagen/vrijwilligers die zich inzetten. Het enige wat we kunnen meten is het aantal mensdagen dat er in het veld gewerkt wordt. Daarmee gepaard gaande is er meer tijd nodig voor het organiseren van alle activiteiten. Deze organisatie inzet is echter maar een fractie van wat M.E.E.RGroen losmaakt, van mensen en groepen die zelfstandig werkzaamheden uitvoeren en wat te denken van het Meerbomen.nu team waar M.E.E.RGroen onderdeel van uitmaakt waar soms 15 mensen via Urgenda aan werken. Ook het areaal in beheer wordt met alle projecten buiten de regio steeds diffuser om te meten. Het is bv. moeilijk aan te geven hoe vaak we er werken en in welk deel van elk terrein waar we het beheer eenmalig of structureel doen al of niet in aanvulling op wat anderen en de eigen beheerders doen. Hoeveel het exact is, is niet onze hoogste prioriteit. Het hoofddoel is dat het belang van burgerparticipatie en ecologisch beheer draagvlak en handen en voeten krijgt en die trend is duidelijk positief.

Stichting M.E.E.RGroen ontwikkelde zich in de begin jaren snel door deelname van veel (maatschappelijke) stagiaires en een paar grote groentetuinprojecten zoals de kas in Aalsmeer en de Tudortuin waar tientallen mensen elk week bij betrokken waren. Toen die projecten en het landelijke maatschappelijke stageprogramma wegvielen zakte de deelname wat in. Het aantal projecten neemt nog steeds toe. In 2012 hadden we 25 projecten op 58 ha. In 2022 nam het aantal projecten t.o.v. 2021 toe van 53 naar 71

op een areaal van meer dan 1.100 ha. Op dit moment is de grootste activiteit de Meerbomen.nu actie en daarvan rekenen we in dit verslag slechts dat deel mee wat rechtstreeks onder M.E.E.RGroen begeleiding wordt uitgevoerd. Van de 1.900 mensen die minstens 1 dag actief waren bestaat de kerngroep uit 150 mensen. Deze groep vormt de ruggengraat voor de uitvoering van de 71 projecten. Dat houdt dus niet over. Sommige projecten hebben een vaste groep van 10-15 mensen maar de meeste projecten worden door 2-5 mensen getrokken maar dit alles dus af en toe wel aangevuld met bedrijvendagen. De aantallen mensen die per jaar per project betrokken zijn staan vermeld in de tabel van bijlage 1.

3. Financiën

Het financiële jaarverslag wordt door de accountant apart opgemaakt maar in dit inhoudelijk verslag is het wel de moeite waard enkele aspecten van onze financiële situatie en strategie te vermelden.

In tegenstelling tot veel organisaties meten wij onze effectiviteit niet zozeer in economische termen. Stichting M.E.E.RGroen is een 'sociale onderneming' waar het meer gaat om de maatschappelijke en ecologische effecten. Als die effecten voldoende groot en veelbelovend zijn, kunnen wij ons permitteren om ook projecten op te pakken waar andere dan financiële muziek in zit. Oftewel niet gerelateerd aan een economisch 'verdienmodel'. Van de 71 projecten waar we in 2023 aan hebben gewerkt, werden er 22 betaald door opdrachtgevers (waaronder de gemeentes Haarlemmermeer, Teylingen en Heemstede), twee projecten (nestkasten en insectenhôtels bouwen en de boeken Code Rood en Bomen om bij weg te dromen) bedruipen zichzelf. Verkoop van groente en fruit leverde ca. €14.000 op en van allerlei kanten ontvangen wij kleinere of grotere vergoedingen voor deelactiviteiten voor het organiseren van NLdoet projecten en burendagen. Redelijk nieuw is dat we steeds meer bedrijvendagen organiseren en dat sommige bedrijven daar ook een financiële vergoeding tegenover stellen.

Ook vormen donaties een vrij grote inkomstenbron. Daarbij gaat het vaak om een donatie voor verkregen boompjes, of een bijdrage voor gereedschap of om de stichting in algemene zin te steunen. Twee donaties sprongen er dit jaar uit: eentje van €15.000 en één van €10.000 die we bestemmen voor het verhuizen van de kas van Park 2020 naar Lincolnpark.

3.1: Geld ligt op straat

Misschien de beste illustratie van het feit dat wij voor elke euro 10 euro meerwaarde kunnen creëren, is het feit dat je met een beetje goede wil en creativiteit overal geld van straat kunt oprapen. Je hoeft dan alleen maar te bukken om de voordelen te benutten. Zo voorkomen wij dat we veel kosten hoeven te maken.

We noemen 5 voorbeelden, maar deze zijn tot in het oneindige uit te breiden:

1: Werkkosten. In de 30-tiger jaren van de 20^e eeuw kostte een dagloner 1 a 2 gulden per dag of per week. Toen kon natuur en landgoederen optimaal beheerd worden. Waar we in onze 'technologisch hoog ontwikkelde samenleving' tegenwoordig bijna aan onderdoor gaan is dat de kosten van mensuren zo hoog zijn dat we in een permanente race naar de bodem van bezuinigen en reorganiseren verzeild zijn geraakt. Dat probleem omzeilen wij als burgerparticipatie stichting door met mensen te werken die zingeving zoeken en voor hun plezier meedoen. De 1.900 M.E.E.RGroen deelnemers hebben in 2023 samen 8.750 manuren werk verzet. Tegen een (laag ingeschat) uurloon van 30 euro is dat een 'waarde' van 262.500 euro. Niet dat we dat binnenkrijgen, maar het is een kostenpost die we voorkomen en een waarde die we kunnen inzetten voor leuke en waardevolle zaken. Idem gaat dat nog een stapje verder met de 15.000 mensen die zich in bij de Meerbomen.nu campagne inzetten om bosterreinen op te knappen en om bomen te redden en te planten.

2: M.E.E.RGroen alleen heeft in 2023 tot 1 april ca. 150.000 boompjes verzameld en uitgedeeld. Bij een gewogen gemiddelde prijs van 1-25 euro per boom (zeg 1,5 euro gemiddeld) is dat al een waarde van 225.000 euro. En dan hebben we het niet over de bijna 2 miljoen die we in de afgelopen 4 seizoenen bij elkaar gebracht en uitgedeeld hebben in heel Nederland.

3: Verwilderingbollen kosten gemiddeld 10 eurocent per stuk in de groothandel. De 240.000 bollen die we gered hebben van de shredder vertegenwoordigen dus een waarde van ca. 24.000 euro en het wordt nog mooier. Die bolletjes die we elk jaar overal planten en goed verzorgen verdubbelen zich elk jaar. Na een jaar of 5-10 krijg je dan clusters die elkaar verdringen. Wat wij dan doen is die grote pollen opgraven en splitsen. Zo hebben we in 2006 eens 30.000 sneeuwkllokjes gered uit een tuin die vergraven zou worden. In 2023 zijn die 30.000 stuks inmiddels uitgegroeid naar meer dan 1 miljard stuks met deze aanpak. Tel uit je winst als je ecologisch en niet alleen financieel en technologisch kijkt.

4: Bloemenweides. Bloemenzaad is extreem fijn en extreem duur. 100-500 euro per kilo. En voor een ha bloemenweide heb je 30 kilo zaad nodig. Die 30 x ca. 200 euro kunnen wij ons totaal niet permitteren. Toch hebben we inmiddels 30 ha bloemenweide gerealiseerd. Dan doen we omdat niet iedereen zwaar kan buffelen en veel mensen het leuk vinden om bloemenzaad te verzamelen als het rijp is. Zo hebben we vorig jaar 150 kilo (mooi droog weer) en dit jaar (met veel regen) maar 55 kilo zaad verzameld en geschoond van ca. 50 soorten. Die 150 en 55 kilo zaad vertegenwoordigen een commerciële tegenwaarde van ca 30.000 en 11.000 euro. Op die manier kunnen wij dus commercieel gesproken onmogelijke dingen realiseren en veel meerwaarden creëren.

5: Groente. Het mooie van met de natuur meewerken is dat alle processen exponentieel verlopen. Zo kopen wij per jaar ca 5-10 kilo groentezaden voor ca. 1000 euro. Bij de juiste behandeling groeien die uit tot 15 ton oogstbaar product, waarvan we 11,5 ton kunnen verkopen voor €14.000 . Daar kun je dus nooit nat op gaan.

Op bovenstaande manieren die nog verder uit te breiden zijn, kun je met een beetje lef, creativiteit en goede wil voor elke euro 10 euro of meer meerwaarde creëren. Dat is de energie waar we op leven. En we gunnen het iedereen om daarvan mee te profiteren.

3.2 Front en back office

We zijn een burgerparticipatie- en een natuurorganisatie. Het zwaartepunt zit niet bij onze 'back office' zoals bij veel bedrijven, maar die focus ligt buiten in het veld. Voor elke euro die we binnen krijgen, proberen we die 10 euro Maatschappelijke, Ecologische, Educatieve, Economische en Recreatieve (M.E.E.E.R.) meerwaarden terug te geven. Zolang natuur en groenbeheer meer als een kostenpost dan als een (essentiële) waarde worden gezien blijft het echter financieel tobben. Ook voor ons.

Door de goede respons op de Meerbomen.nu actie gloort er hoop dat we daar met Urgenda en veel andere partijen als partners een betere positie in kunnen verwerven. Daarmee hopen we dat de respons gaandeweg gaat omslaan van gretigheid voor 'gratis' boompjes, naar het vertalen van respect en waardering in mogelijkheden om een professionele organisatie op te zetten die in heel Nederland en Europa de zorg over het klimaat om kan zetten in een handelingsperspectief. De ontwikkelingen met grote bedrijven en de EU eind 2021 bieden ons hoop dat we in 2024 (eindelijk) grote stappen in die richting gaan maken. Zo zijn we aan het oefenen met 5 organisaties in 5 andere landen om EU-financiering te

krijgen voor het uitbouwen van de M.E.E.RGroen/Meerbomen aanpak in die landen.
Zo wordt 2024 ook weer een interessant jaar met leuke uitdagingen

Bijlage 1: Werkzaamheden inhoudelijk

M.E.E.RGroen runt een verscheidenheid aan projecten op uiteenlopende gebieden: natuurbeheer en stadslandbouw maar ook het bouwen van insectenhôtels, de aanleg van boomgaarden, de bouw van natuurspeelplaatsen, de opleiding en begeleiding van stagiaires, jeugdactiviteiten, het organiseren en het oprichten van burgerparticipatieplatforms. Daarbij komen werkzaamheden voor als voordrachten, lezingen, vergaderingen, websites, het opzetten van financiering en organisatie en het maken van documentaires. Het doel van de projecten is, mensen de gelegenheid bieden kennis, ervaring, beleving en affiniteit op te laten doen door zelf verantwoordelijkheid te nemen en zelf de handen uit de mouwen te steken voor een bijdrage aan de sociale en ecologische leefomgeving. In tabel 1 wordt een overzicht en verantwoording gegeven van soorten activiteiten, het startjaar, het areaal, het aantal deelnemers in 2022 en in 2023 (in mandagen), de begeleiding/organisatie (in uren). Er zijn projecten bij die langer lopen dan Stichting M.E.E.RGroen bestaat. Dit komt omdat die projecten eerder zijn gestart en in 2011 door M.E.E.RGroen zijn overgenomen/gecontinueerd die eerder onder De Heimanshof waren gestart.

In tabel 1 staan de mandagen voor 2023 vermeld naast die van 2022. De grootste verschuivingen in inzet zijn in de stadslandbouwprojecten te zien. Er is significant meer werk verzet in de kas Rijsenhout, in de inrichting van Lincolnpark en in de tuin van Den Burgh en juist minder in Fort Hoofddorp en Mariënheuvel. Dat wordt onderstaand besproken. Er is geen duidelijk verhouding tussen het aantal werkuren organisatie per project en de hoeveelheid mandagen die er uitgevoerd zijn. De verklaring daarvan ligt uitsluitend in de groepsgrootte van de werkdagen: oftewel of er met 2 of met 60 mensen gewerkt wordt.

Tabel 1: Projecten overzicht 2023

Onderstaand staan de projecten van 2023 met de aantallen mensdagen en organisatie uren en de aantallen vrijwilligers die er in hebben deelgenomen. De projecten waarvan we in 2023 afscheid namen staan aangegeven **in deze kleur.**

volgnr	Project	startjaar	opp (ha)	Manda-* gen '22	Manda-* gen '23	org. Uren '23	Deelnemers '23 **
A	Organisatie						
1a	Dagelijkse leiding	2011	nvt	624,5	604,5	1411	2
1b	Bedrijven/Sociaal	2023	nvt	0	103,3	413	2
1c	Vrijwilligers	nvt	nvt	454	510	2040	20
1d	Administratie	nvt	nvt	6	14,75	57,5	1
B	Natuurmarketing						
2	Columns en vlogs	2006	nvt	92,3	188	263,5	6
3	Boek Code Rood	2011	nvt	2	0	0	1
4	Boom uitdeelactie	2009	nvt	758	661,75	58	1100
C	Beheer projecten						
5 tm 9	Bloemenweides Floriande	2008	6	104,5	44,5	17	20
10 tm 15	Bloemenweides Overbos	2007	4	72,5	24,5	12	20
16	Spoorlaan HD	2021	0,5	5,5	1,5	1,25	3
17	Bloemenweide Ziekenhuis	2022	1	9,5	19,5	4	15
18 tm 23	Bloemenweides Heemstede	2018	2,9	91,25	53,5	28,25	22
24	Pabstlaanpark HD	2021	2,5	277,5	244,5	74	100
25	Groene Carré HD	2009	1	3,25	16,25	19,5	4
26	Groene Weelde HD	2010	20	46,5	23,5	9	38
27	Wandelbos Hdorp	2022	6	40	9	5	4
28	Houtwijkerveld wijktuin HD	2010	2,5	67,5	57,5	20	15
29	Rotsen veld HD	2011	1	16	64,5	24	6
30	Meermond HS	2013	5,5	832	661,5	175	30
31	Mariënhoeveel HS	2020	17	157,5	4	4	8
32	Landgoed Groenendaal HS	2015	90	310	370,5	50	150
33	Sorghbosch HS	2018	6	566	198,5	65	120
34	Pop Up parkje opgeheven	2017	0,02	19,5	4,75	5	5
35	Zonnepanelen veld HD	2017	0,01	2	1	1	1
36	Jansoniusterrein HD	2018	1	60	34,5	19	8
37 tm 58	Meerbomen.nu	2020	1.000+	2.130	1.755,5	670	500+
59, 60	Teylingen	2021	3,75	176,75	166,75	95,5	40
61	Fort Hoofddorp	2020	0,8	362,25	14	7	8
62	Fort Kudelstaart	2020	1,5	205,75	190	64	15
63	Water zuivering Aalsmeer	2021	3	38	10	5	10
D	Bouw projecten						
64	Insectenhoeven	2009	nvt	61	29	13	15
E	Stadslandbouw						
65	Nanningatuin HD	1996	0,2	166	126,75	228	6
66	Voedseltuin Park 2020 HD	2015	0,45	966,25	932,2	490	200
67	Pharostuin HD	2022	0,1	7,5	1	1	2
68	Kas Rijsenhout	2022	1	278	866	508	250
69	Lincolnpark HD	2022	1	1,5	643	285	60
70	Tuin Den Burgh HD	2018	0,1	6,5	103,75	80	10
	totaal		1.170,6	8.294,5	8.753,75	7.222,5	nvt
F (extra)	Educatie						
71	Stagebegeleiding/deelname	2008	nvt	605	216	88	106

*HS=Heemstede; HD=Hoofddorp

*Met mensdagen worden hier vrijwilligersmensdagen bedoeld. Die zijn meestal niet 8 uur, maar 6 of 7 uur, waarvan circa 1-2 uur besteed wordt aan rondleidingen, socialiseren, koffie drinken, etc. en er 4-6 uur netto echt gewerkt wordt.

**De deelnemers per project kunnen niet opgeteld worden omdat veel mensen aan meerdere projecten meewerken.

1 Organisatie (nr. 1 in tabel 1)

‘Organisatie’ omvat alle activiteiten die niet rechtstreeks aan een project gekoppeld kunnen worden, zoals bestuurlijke activiteiten en vergaderingen, rapportage, boekhouding en administratie, netwerken en contacten onderhouden, de aanloopfase voor nieuwe projecten, lezingen geven en vergaderen, nieuwe vrijwilligers zoeken plus inwerken en acquisitie activiteiten, voordat een project operationeel wordt. Daar hoort ook bij het aanwezig zijn op talloze sociale media van bv vrijwilligerscentrales in de regio, persberichten maken, het organiseren en bekend maken van landelijke gerelateerde activiteiten zoals NLdoet, Burendag, Nationale Natuurwerkdagen, Earth Day, Fête de la Nature, etc. en het inspelen op de behoefte van bedrijven en organisaties voor teambuilding, MVO en MBO activiteiten het schrijven en opvolgen van projectvoorstellen en opvolgen en invullen van formulieren voor financieringsmogelijkheden, etc. In 2023 zijn er 2 ontwikkelingen geweest waarmee de organisatie versterkt werd voor het bijhouden van het groeiend aantal projecten en vrijwilligers:

1: In juni is Maxime Weidema parttime voor M.E.E.RGroen en parttime voor Meerbomen.nu beschikbaar gekomen met als belangrijkste taken het organiseren van bedrijvendagen en de sociale kant van vrijwilligersbegeleiding. Ook draait ze mee in de adviesraad van het bestuur. In veel opzichten is Maxime complementair in verschijning en karakter aan de trekker van M.E.E.RGroen: Franke van der Laan. En dat werkt probaat in de contacten met (potentiële) partners en opdrachtgevers.

2: Er is in 2023 een kerngroep van vrijwilligers actief geworden die steeds meer zelfstandig activiteiten onderneemt.

De uren voor de organisatie van de Meerbomen.nu actie zitten hier niet in verwerkt. Die staan onder project 36-56 vermeld.

2 Natuurmarketing

2.1: Publiciteit (nr. 2 in tabel 1)

Natuurmarketing is een essentieel onderdeel van ons werk. Gezien de vooroordelen die er over het werken in de natuur bestaan, is een permanente stroom van nieuws nodig om te onderstrepen hoe leuk, voldoening schepend en gezond het is om samen de handen uit de mouwen te steken en om door te geven hoeveel inspiratie en energie dat op kan leveren. Die stroom van nieuws is bedoeld om steeds meer mensen te bereiken en levert op termijn hopelijk het draagvlak op waardoor ze besluiten om ook een keer te komen kijken en mee te doen. Het team wat zich daar voor inzet naast de directeur die de meeste inhoud verzorgt zijn :

- Mieke van Leeuwen spreekt vlogs in en redigeert publicaties;
- Dick van de Spek is dagelijks actief op sociale media, houdt relevante ontwikkelingen in de wereld bij om op in te spelen en verzorgt het doorgeven van de M.E.E.RGroen berichtgeving op Facebook, Youtube, Twitter, Mastodon, Instagram en andere relevante kanalen;
- Grant Holton is bezig met de ontwikkeling van een internationaal netwerk; Hij zoekt partners en verbindingen met andere groene organisaties en ook het bedrijfsleven om de M.E.E.RGroen en de Meerbomen.nu) aanpak buiten Nederland aansluiting te laten vinden. In 2023 heeft dat geleid tot veelbelovende ontwikkelingen in Engeland, Ierland, Schotland en Wales (zie bij Meerbomen.nu sectie 3.4) Ten opzichte van 2023 heeft dit team heel wat meer werk verzet. Een deel van die werkzaamheden zit ook in de 413 en 2.040 manuren vermeld onder organisatie.

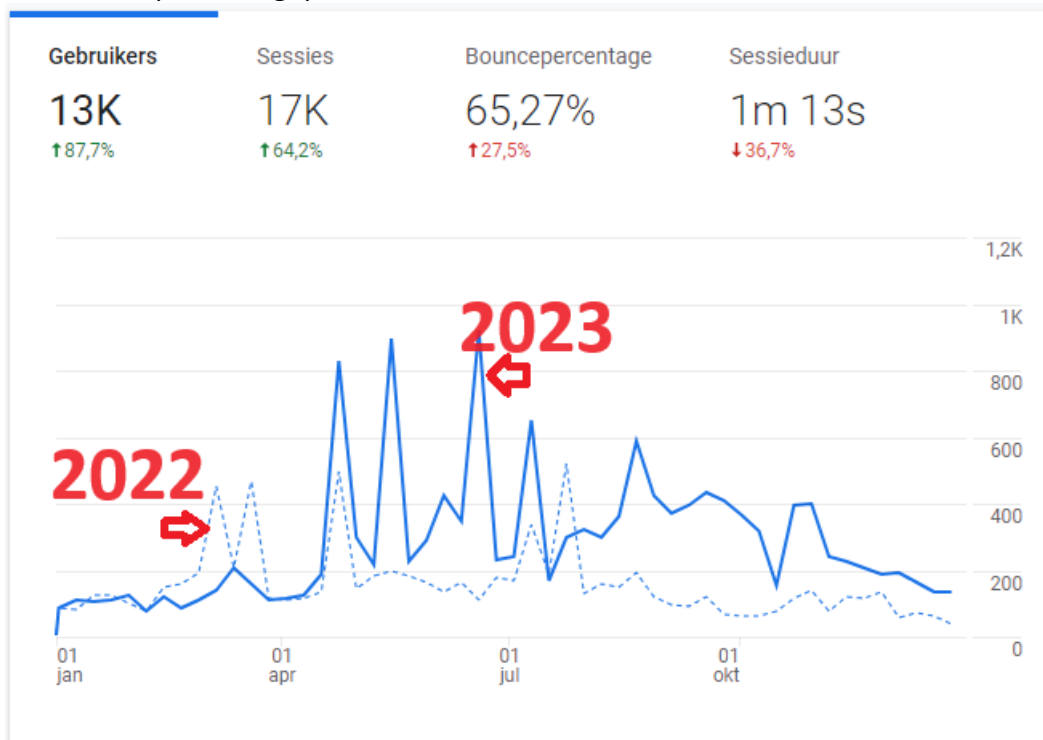
Alle columns, vlogs en persberichten sinds 2006 zijn te vinden op: <https://stichtingmeergroen.nl/nieuws/>
De nieuwspagina is voorzien van een handige zoekfunctie op onderwerp, datum, seizoen, gemeente, krant, bron, etc.

De natuurmarketing in 2023 bestond uit:

- Persberichten over activiteiten met een bredere ambitie dan de dagelijkse M.E.E.RGroen projecten (in 2023 23x). Onderwerpen betreffen zaken als NLdoet, burendagen, Fête de la nature, de start van het Lincolnpark project het uitbreiden van het Pabstlaan fruitpark, boomweggeefacties in Haarlemmermeer, Heemstede, Aalsmeer, Teylingen, bollenplanten, beheer Sorghbosch, start van het Meerbomenseizoen, orchideeën- en bloemenweide excursies, e.d.
- De tweewekelijkse Flora en Fauna column in de HC en op de website kwam 24x uit in 2023. Inmiddels zijn er 567 columns verschenen. De column is gericht op het onder de aandacht brengen van bijzondere flora en fauna in de Haarlemmermeer. Dus 567 soorten zijn er inmiddels behandeld van de ca 10.000 soorten die er in de polder voorkomen. De gedachte achter de column is dat als het algemene beeld is dat de Haarlemmermeer ‘een kleibak is met wat aardappels, onkruid en veel kantoren’ dat er minder zorgvuldig met het beheer van de openbare ruimte wordt omgegaan dan wanneer men zich realiseert dat er talloze bijzondere en zeldzame soorten voorkomen en dat er ook in de Haarlemmermeer bijzondere natuur voorkomt die de moeite waard is om een eigen plekje te gunnen, te bekijken en te beschermen. Een 2^e en 3^e reden voor de column is om contacten te leggen met andere natuurkenners en mensen die mee willen helpen om de handen uit de mouwen te steken. Per column komen er tussen de nul en 10 reacties, afhankelijk van het onderwerp.
- De wekelijkse blog op zaterdagavond op de website (52x in 2023) met een overzicht van wat er die week gebeurd is. Inmiddels zijn er 474 blogs verschenen sinds 2014.
- De 4-wekelijkse vlogs op youtube had 15 producties in 2023. Deze vlogs geven een maandelijks overzicht in de vorm van filmpjes en foto’s van de manier waarop we werken en de resultaten. Bij het maken van de vlogs, met mede als doel om ook de jongere generaties te bereiken, hebben een aantal mensen intensief meegewerkt. Insprekers waren Mieke van Leeuwen en Rob Choufoer. De vlogs lopen sinds oktober 2017 en sinds die tijd zijn er 103 gemaakt. Het aantal abonnementen op ons St.meergroen kanaal laat met 112 (+15 in 2023) nog te wensen over. Naast onze eigen producties worden er regelmatig documentaires over ons gemaakt die we, waar mogelijk, in de vorm van een playlist ‘meenemen’. Dat kan niet als de video embedded in een webartikel of facebookpagina staat. Er zijn er dus nog veel meer. In 2023 door bv NHmedia (2x), regionale media kanalen van Charles Duijff (3x), als studie project (1x) en voor de Meerbomen projecten ook door Duitse tv en het World Economic Forum. Dit is het overzicht:

		playlists					
	Vlogs	Internationaal	MeerBomenNU	MEERGroen in het nieuws	Meerradio/ MeerTV	Voor 2018	Totaal
Sinds:	2018	2021	2020	2020	2013	2013	nvt
Aantal:	103	5	10	10	22	27	177
Bekeken:	5989	748	5859	1335	9143	5648	28722
Gemiddeld	58	150	586	134	416	209	163

- Vanaf augustus 2021 kregen we de gelegenheid om een wekelijkse natuurcolumn in de Heemstedse Courant te plaatsen. Daar hebben we 58 keer gebruik van kunnen maken totdat de krant in november 2022 opgeheven werd. De column wordt wel gecontinueerd op onze website digitale media in de regio. Er zijn er dit jaar 42 verschenen, dus op de site staan er nu 100.
- Alle blogs, columns en vlogs werden ook wekelijkse gedeeld met een aantal digitale media, die deze naar lokale of bredere relevantie door plaatsten in NImagazines.com, 020magazines.com, 023 magazines.com, etc. en naar haarlememermee.nieuws.nl, heemstede.nieuws.nl., teylingen.nieuws.nl, bloemendaal.nieuws.nl, etc. waar relevant.
- De website stichtingmeergroen.nl. De website wordt vooral actueel gehouden met de blogs, de flora en fauna columns en de youtube vlogs. De webmaster is Remi van der Laan. Dit jaar hadden we veel last van trollen aanvallen waardoor de site een aantal keer door de provider uit de lucht werd gehaald. Het was veel werk om de beveiliging adequaat te maken. Daarnaast is er mede door de hulp van Grant en Maxime een Engelse summary op de site gekomen. Met onze huizenhoge ambities zijn er ook altijd handjes te kort. Daarom zijn er 6 vacatures op de site geplaatst.

- Website bezoek 2022 en 2023
 In bovenstaande grafiek staan de Google analytics gegevens van het bezoek van de website in 2022 (gestippelde lijn) en 2023 (doorgetrokken lijn). Maandelijks zijn er tussen de 200 en 400 bezoekers (2022: 150-200), vooral voor de blogs, vlogs en columns en om te kijken aan welke projecten er meegedaan dan worden. In 2023 bezochten 13.000 (2022:7.200)verschillende bezoekers in totaal 17.000 (2022:10.000) keer de site. De trend is dus positief. De pieken in het 2023 bezoek kunnen aan de volgende gebeurtenissen worden gelinkt:

1: De 2 eerste pieken in mei en juni zijn gerelateerd aan het succesvolle oriëntatiebezoek aan Engeland en Ierland waar omheen veel publiciteit was. Dat geldt ook voor de laatste (6^e) piek uit november voor een 2e trip daarheen voor een roadshow.

2: De zomerpieken 3 en 4 eind juni en in juli hebben geen duidelijke oorzaak. Wellicht hebben de columns en de filmpjes mensen geattendeerd op bloeiende natuur, zijn er bedrijven op zoek geweest naar teambuildingmogelijkheden en was er publiciteit rondom het Lincolnpark project.

3: Vanaf eind augustus t/m november is er een vrij constante hogere belangstelling. Dit heeft ongetwijfeld te maken met de opstart van de Meerbomen.nu campagne.

- Sociale media

- Twitter, nu X: Dick heeft veel werk gedaan om het twitteraccount @Smeergroen account meer leven in te blazen met regelmatige posts (1.085 waarvan 420 dit jaar).
  - Door de capriolen van Elon Musk is X uit de gratie aan het raken We hebben nog 1.563 volgers (-28). We zijn ook de vervangers Mastodon en Threads gaan gebruiken. Bij Mastodon hebben we op dit moment 1165 (+13) volgers na 77 posts en bij Threads zijn we net begonnen gestart in december 2023 (60 volgers in een half jaar)
  - Op LinkedIn zijn we in 2022 actief geworden en hebben nu 394 volgers (+170)
  - Facebook. Op Facebook hebben we inmiddels 705 volgers (+237 t.o.v. 2022) en dit leverde 380 likes op.
  - Op Instagram zijn we in 2021 actief geworden en daar is veel beweging. Eind 2023 waren er 1.296 volgers (+131 in 2023 en +630 t.o.v. 2022).
- Op Facebook worden de posts gemiddeld door 70 mensen bekeken, op Instagram door 264.

Goed voor de bekendheid waren de trips naar Duitsland, Engeland, Ierland, Schotland en Wales

- Meerbomen.nu: De MeerbomenNu actie is nu voor het 4^e seizoen een speerpuntproject geworden van ecologisch beheer en de samenleving daarbij betrekken. In de eerste 3 seizoenen t/m 1 april 2023 hebben we 1,4 miljoen boompjes verplant in Nederland en 200.000 in Duitsland (plus 120.000 door M.E.E.RGroen van 2009 t/m 2020).
- Nieuwsbrieven. Er zijn sinds 2018 2 nieuwsbrieven opgezet: een algemene en een Engelstalige voor de Park 2020 community. Het was in 2023 zo druk dat er van beide nieuwsbrieven maar tijd was om er 2 uit te brengen i.p.v. de gewenste 4 en 10. De algemene nieuwsbrief heeft 380 abonnees en de Park 2020 nieuwsbrief 161. Omdat we aan het experimenteren zijn met ChatGPT lukt dat in 2024 misschien wel weer.

2.2 Boek Code Rood: In Oorlog met onze leefomgeving (nr. 3 in tabel 1)

Wat we als M.E.E.RGroen willen, de analyse en drijfveren daarachter en hoe we het doen, is nogal een verhaal. Dat verhaal is het best samen te vatten met de bekende slogan: 'Think Global, Act Local'. Het is over de jaren heen gebleken dat dat voor de meeste mensen een 'ver van hun bed' concept is. En dat komt weer omdat de wereld zo ingewikkeld is gemaakt met die 8 miljard mensen die door elkaar krioelen en elkaar en hun toekomst vooral in de weg zitten, dat de meeste mensen zich terugtrekken in een zelf gekozen miniwereld en de boel de boel laten of dat nu hun taakomschrijving is of hun voetbalclub of gezin. Ook biologen, die zouden moeten kunnen zien dat de menselijke samenleving zijn eigen leefomgeving en toekomst in gevaar brengt, lijken dat te doen, door zich vooral te focussen op detail onderwerpen zoals; 'orchideeën', 'vogels' of minutieus wetenschappelijk onderzoek. Als Stichting M.E.E.RGroen leven en werken we vanuit het idee dat het anders moeten kunnen: dat je van elke dag een feestje kunt maken, voor jezelf, je wijk, de samenleving en de natuur. Maar dat vereist wel dat we een zachte landing moeten regelen voor de vele ecologische crises die we als homo economicus oproepen. Dat is een groot verhaal, dat niet zomaar in 10 minuten vertelt kan worden en dat nogal binnenkomt. Daarom hebben we deze analyse en de aanpak maar eens op papier gezet zodat het rustig gelezen en herlezen kan worden. Dit boek is na 10 jaar schrijven en bijslijpen in 2018 in druk verschenen. We hopen dat het op deze manier kan bijdragen aan het verspreiden van het M.E.E.RGroen gedachtengoed en het op gang brengen van een maatschappelijke discussie, die hopelijk leidt tot het uitbouwen van M.E.E.RGroen of partnerschappen buiten de regio waar we tot nu toe werken. Inmiddels zijn 420 van de 500 gedrukte exemplaren verspreid. Gezien de noodzaak om dit niet alleen lokaal maar mondiaal op gang te krijgen, werken we aan een nieuwe versie in het Engels.

2.3 Boomweggeefactie (nr. 4 in tabel 1)

De boomweggeefacties bestaan uit het beschikbaar stellen van die verzamelde bomen en struiken aan particulieren om hun tuin en terreinen natuurvriendelijk mee in te richten. Het valt dus deels onder de Meerbomen.nu actie maar die is vooral gericht op eigenaars van grotere terreinen, die honderden tot (tien)duizenden bomen afnemen en meestal zelf planten. Die groep van professionals en semi professionals bedienen we normaliter tussen 15 november en 15 maart. De dynamiek richting de burgers is heel anders. Daar ligt de focus op kleine aantallen bomen voor grote aantallen mensen en heel veel aandacht voor voorlichting over biodiversiteit, snoeien en verzorging. In seizoen 4 van de Meerbomen acties zijn we tot 31-12 gegroeid van 120 naar 200 bomenhubs in Nederland van waaruit bomen uitgedeeld worden. Halverwege maart 2023 werden tijdens deze acties uit de hubs in Hoofddorp 8.000 boompjes aan 150 belangstellenden uitgedeeld, in Aalsmeer 10.000 boompjes aan 400 belangstellenden en in Teylingen 10.000 aan 300 mensen en tegelijkertijd 5.000 geplant in een klimaatbos. Vanaf november 2023 is de organisatie aangepast. Naast grote bestellers die 1 op 1 geholpen worden zoals altijd, zijn er 3 grote landelijke uitdeelacties op touw gezet. De eerste was op 16 december, waar 27 hubs aan meededen die al genoeg voorraad hadden. In Hoofddorp hadden we al 40.000 boompjes staan waarvan er 13.000 mee gingen met 250 belangstellenden. Om de soms overweldigende belangstelling in goede banen te leiden, is er weer een handige bomenplannertool ontwikkeld waarbij mensen moeten inschrijven op een tijdslot. Het aantal mensen per tijdslot kan afgestemd worden op de capaciteit van de organisatie.

3 Beheerprojecten

Het overgrote deel van de projecten valt onder de beheerprojecten. We bespreken deze per gemeente.

3.1 Haarlemmermeer

3.1.1: Beheercontract met Gemeente Haarlemmermeer: Bloemenweides IJtochtzone (Floriande en Overbos nrs. 5 t/m 15 in de tabel) Spoorlaan (nr. 16) en Ziekenhuis (nr. 17), Pabstlaan Fruitpark (nr. 24), Houtwijkerveld (nr. 28), Rotsenveld (nr. 29), Jansonius natuurstrook (nr. 35) in tabel 1.

Op 1 september 2018 werd voor een vierjarig nieuw beheercontract afgesloten met de gemeente voor 4 projecten: IJtochtzone, Houtwijkerveld, Jansoniussterrein en het Rotsenveld. De meeste van deze terreinen beheerden we al in overleg maar zonder beheercontract vanaf 2007, 2008 of 2009.

In 2021 werd het contract uitgebreid met 2 nieuwe projecten toegevoegd: de bloemenweide van 0,6 ha aan de Spoorlaan en de restauratie van een fruittuin van 1,5 ha aan de Pabstlaan, beiden in Hoofddorp. 1 januari 2023 werd dit contract weer voor 4 jaar verlengd tot 31-12 2026 en kregen we de gelegenheid (met andere financiering) om een bloemenweide van 1 ha voor het Streekziekenhuis in Hoofddorp aan te leggen. Dat financierden we met de VOORBeeld prijs: een initiatief van het bedrijf VOOR uit Rotterdam. Op deze bloemenweide voor het ziekenhuis langs de N201 waar tienduizenden passanten dagelijks voorbijkomen, hebben we op 1 ha 4 soorten bloemenweides ingezaaid, voor maximale biodiversiteit en een maximale 'wow' factor: 2 soorten eenjarigen, een 2 jarigen-veld, een meerjarigen-veld en een veld met doorbloeiërs. Een extra plusfactor van deze bloemenweide is ook dat het een ecologische stapsteen vormt tussen de projecten in Hoofddorp (bv de IJtocht) en die in Heemstede (bv Meermond en het Slot Heemstede). We hopen dat deze weide een aanleiding gaat vormen voor de Provincie om alle N201 bermen tussen Hoofddorp en Heemstede door ons te laten 'biodiversifiëren'.

De bloemenweide aan de Spoorlaan is in september 2021 voor het eerst ingezaaid en bloeide in 2022 en 2023.

Ook in de IJtochtzone proberen we de mogelijkheden voor verschillende soorten bloemenweides maximaal uit te buiten. Een derde van de oppervlakte wordt beheerd als akkerkruiden, een derde als weidekruiden, een klein deel als vaste planten, 1,5 ha orchideeënweide en ook werd het ons gegund om een 'rots' biotoop in stand te houden.

1:Akkerkruiden:

Door verschil in grondsoort (en consistent beheer) zijn er in de akkerkruidenweides 3 typen ontstaan: één type waar klaprozen, korenbloem en gele ganzenbloem domineren, één waar kamille en groot spiegelklokje domineren (op de armste gronden) en één waar klaversoorten domineren (vogelwikke en bonte wikke).

2:Weidekruiden:

Het verschil in beheer tussen weide- en akkerkruiden is dat bij akkerkruiden jaarlijks de grond wordt los gefreesd na het hooien. Weidekruiden worden slechts gehooïd. In die stukken domineren knoopkruid, gele morgenster, honingklaver, margriet, rode en witte klaver en soms aardaker.

3:Meerjarige bloemenweides:

Een derde type bloemenweide ligt om de skatebaan heen. Daar is 1 ha ingericht met heuvels en poelen waar meerjarige soorten zoals boerenwormkruid, walstro, knoopkruid en honingklaver afgewisseld worden met natte plekken. Op die natte plekken hebben we sinds 2019 veel rietorchissen, echte koekoeksbloem en een dichte begroeiing van grote ratelaar tot ontwikkeling weten te krijgen waardoor riet en gras teruggedrongen worden ten bate van meer bloei.

4: Orchideeënweide:

Een vierde type bloemenweide bestaat uit laaggelegen (10-15 cm boven grondwaterniveau) grond met rietorchis, moeraswespenorchis, vleeskleurige orchis, ratelaar en parnassia en oevervegetatie met gele lis, moerasvergeetmijniet, rolklaver, dotterbloem, koninginnenkruid, egelskop, pijlkruid, watermunt, water weegbree en kalmoes.

5: Rotsbiotoop:

Een vijfde soort bloemenweide hebben we weten te redden van de ondergang bij het afbreken van de hoogspanningsmasten in 2021. Die stonden op grote stenen voeten van 20 x 30 m groot.

Op en tussen die 4 stenen voeten groeien clusters rode spoorbloemen en ze vormden de enige spontane groeiplek van de vuilboom in de Haarlemmermeer. We troffen daar ook meidoorn, sleedoorn, lijsterbes, rode kornoelje en een paar appelbomen aan. Op ons verzoek zijn de voeten niet weggehaald bij het verwijderen van de hoogspanningsmasten. Jaarlijks houden we de wildgroei van riet en rode kornoelje bij om de waardevolle soorten ruimte te geven.

In tabel 1 staan de besteedde uren aan organisatie en begeleiding en de mensdagen vrijwilligerswerk die in 2022 en 2023 besteed zijn aan deze projecten. Voor het machinewerk (maaien, hooien, frezen) wordt Loonbedrijf RVR ingehuurd waarmee een steeds een mooiere combi groeit in het uitbuiten van de voordelen van handmatig en machinewerk.

RVR heeft verschillende machines ingezet voor hooien, frezen, zaaien van bloemenweides en moerasgebieden

Het Pabstlaan fruitpark is in 2022 nieuw ingericht en wordt maandelijks beheerd. Bij de aanleg van het Pabstlaan fruitpark waren we al een jaar of 10 geleden betrokken. In een gazon van 1,5 ha waren daar fruitcirkels aangelegd met in het midden een 15-tal hoogstam fruitbomen. Na 10 jaar met alleen gazonbeheer was dat park verloederd. Het aantal fruitcirkels is toen door M.E.E.RGroen en de wijk uitgebreid van 15 naar 35, er zijn 200 oude fruitstruiken gered en 650 nieuwe aangekocht net als 20 extra hoogstam fruit -en notenbomen. Om de fruitstruikjes niet ten onder te laten gaan door mensen die er doorheen gaan lopen zijn de cirkels ingezaaid met akkerkruiden. Deze hebben zowel in 2022 en 2023 uitbundig gebloeid op 120 m³ toegevoegde compost. In het verlengde van de 1,5 ha lag nog een veld van 1 ha waar niet veel mee gebeurde. Via een aanvraag bij het Oranjefonds hebben we budget geregeld om die ha in te richten als een boomgaard met 150 appelboompjes. Dat was een leuke klus in april voor een bedrijf dat voor 60 mensen een teambuildingactiviteit zocht.

Het Pabstlaan fruitpark in volle bloei

Het idee is om met de wijk, het wijkcentrum en de scholen beheer-, oogst- en genietdagen te houden. Dat is in 2023 gebeurd tgv NLdoet (maart), Fête de La Nature (juni) en de Nationale Burendag (september).

3.1.2 Spaarnwoude (nr. 25 en 26 in tabel 1)

In drie gebieden van recreatieschap Spaarnwoude zijn we sinds 2009 actief: Groene Weelde, Groene Carre Zuid- en Boseilanden. Door gebrek aan budget en communicatie misverstanden is onze inzet in terreinen van het Recreatieschap van lieverlee minder geworden. In 2023 zijn die problemen aangekaart en op gelost en zijn we op weg om via de Meerbomen.nu actie in grote delen van de 4.500 ha parklandschap van Spaarnwoude samen te werken.

Groene Carre Zuid (nr. 25 in tabel 1)

In 2009 hebben we met eigen budget een kuil met afstervende wilgen vergraven van 1 biotoop naar 7 biotopen. 5 daarvan bestaan uit een nat-droog gradiënt en 2 uit bos waarbij we 1 deel bos selectief dunnen tot een zo gevarieerd mogelijk loofbos en een ander deel laten we ongemoeid zodat de berken daar gaan domineren en de (bittere) wilgjes blijven afsterven. De nat-droog gradiënt bestaat uit een vijftal zones van amfibieënpoel via een kletsnatte zone, tot steeds droger tot 2,5-3 m boven het grondwaterniveau. Doordat de bodem bestaat uit voedselarme zandige klei (ex Waddenzee zandbank) met daarin schelpen en brak kwelwater en de laagte geen afwatering heeft en dus soms droog staat en soms helemaal vol met regenwater, is er midden in de Haarlemmermeer een soort duinvallei ontstaan die zeer rijk aan soorten is geworden. Vaak mooier dan menige duinvallei op de Waddeneilanden.

Op minder dan 1 ha groeien er inmiddels 2000 rietorchissen, 30.000 moeraswespenorchissen, 200 brede wespenorchissen, 200 zomerbitterling, 200 rondbladig wintergroen, 500 moeraskartelblad, 10.000 grote ratelaars, 3 soorten ogentroost en 3 soorten duizendguldenkruid. De laatste ontwikkeling is dat parnassia (een duinvallei plant) zich tot meer dan 30.000 exemplaren heeft uitgebreid.

Al deze soorten zijn bijzonder of heel bijzonder en veel staan op een rode lijst als bedreigd. Daarnaast staan er nog 60-80 andere soorten. In het bos broeden o.a. de blauwborst, fitis, tjiftjaf, zwartkop, winterkoning en nachtegaal. Ook op paddenstoelengebied is het een bijzonder terrein met o.a. met de knalrode zwart wordende wasplaat, de fopzwam en verschillende soorten melkzwam. Tussen november en maart verwijderen we de zich massaal opkomende zaailingen van berk, els, populier, (bos, kat, bittere en geoorde) wilgen, rode kornoelje, maar ook de overtallige zaailingen van kers, den, meidoorn en duindoorn. Deze krijgen via de Meerbomen.nu actie weer een nieuwe standplaats waar ze groot kunnen worden. Rond NLdoet maaien en hooien we de duinvallei. In 2023 werd ook het verzamelen van zaden bv van moeraskartelblad, ratelaar, parnassia en orchideeën geïntensiveerd.

55 kilo zaad van 70 soorten vereist drogen, schonen en een muizenvrije opslag zoals in ons Meijerslaan hoofdkwartier

Groene Weelde (nr. 26 in tabel 1)

Ook in de Groene Weelde houden we sinds 2009 een aantal orchideeënweides bij. Bij de Big Spotters Hill is inmiddels het aantal soorten orchideeën toegenomen van 1 tot 4 : de eerste soort was de rietorchis daarna volgde de brede wespenorchis toen de moeraswespenorchis en sinds 2020 neemt ook de grote keverorchis snel in aantal toe. Het wachten is op de bijenorchis. Deze orchideeën komen er tot ontwikkeling door consistent en handmatig beheer. Ook hier bestaat dat vooral uit het verwijderen van massaal opkomen van zaailingen: vooral van ruwe berk, zwarte els maar ook de zomereik, zoete kers en rode kornoelje zijn hier redelijk talrijk. Van de boswilg, katwilg een geoorde wilgen dunnen we bestaande bomen waarbij de slieten ook elders geplant worden. In 2023 konden we in de omliggende bosplantsoenen aan de gang waar vee opschoot van zoete kers, hazelaar en meidoorn voorhanden is wat in de dichte begroeiing geen kans heeft om groot te worden .

3.1.3 Pop Up Parkje Raadhuisplein (nr. 34 in tabel 1)

Het Pop Up Parkje (PUP) hebben we op verzoek van de Stichting Winkelcentrum Hoofddorp in 2017 ingericht op een oude afgekeurde skatebaan. Het was een stukje tijdelijke natuur tot het raadhuisplein compleet verbouwd zou worden. 2021 was het laatste jaar dat we dit parkje in beheer hadden maar tot in november 2023 hebben we struiken, bomen en planten die verplantbaar waren gered en deze zijn beschikbaar gesteld onder de Meerbomen.nu actie voor plekken waar ze verder groot kunnen worden. 2023 was het laatste jaar dat er op deze plek gewerkt kon worden.

3.1.4 Zonnepanelenveld (nr. 35 in tabel 1)

Langs de rondweg Hoofddorp noord, de N201, ligt een groot zonnepanelenveld van 20 ha. De beheerder had behalve voor de opwekking van duurzame zonne-energie, ook belangstelling om de waarde van

biodiversiteit onder de aandacht te brengen. Zo zijn er gesprekken gestart om een combinatie van bloemenweides en vaste bloeiende beplanting langs de rondweg aan te brengen en een viertal insectenhôtels. In 2020 zijn 4 insectenhôtels geplaatst. In 2021 zijn er kleine bloemenweides omheen aangelegd. Waar nodig wieden we de bloemen en houden we de insectenhôtels bij (vooral aanvullen van bamboe stokjes om de vulling strak te houden). Er is ruimte om van de 200 m² bloemen naar 5.000 m² te gaan. Dat blijven we promoten.

3.1.5 Fort Hoofddorp (nr. 61 in tabel 1)

Fort Hoofddorp is onderdeel van de stelling van Amsterdam en de afgelopen 10 jaar is daar een restauratieproces uitgevoerd. Door de stichting Fort Hoofddorp werden we in 2020 benaderd of we konden helpen met het beheer van de buitenruimte van ca 8.000 m² groot want de meeste tijd en aandacht was besteed aan het gebouw zelf. In 2020 en 2021 is er een vrijwilligersgroep gevormd en zijn we begonnen om allerlei zaken op orde te brengen zoals distels en riet en de aanleg van een groentetuin, fruitstruiken, een Piet Oudolf tuin, een boomgaardje en bloemenstroken. In de loop van 2022 was er weinig nieuws aan te leggen en verschoof de hoofdzaak naar regulier beheer oftewel wieden en maaien. Mede daardoor is de groep uitgedund tot een zorgelijk niveau. Wat ook niet hielp was dat er gewerkt wordt op een maandag, het restaurant dan dicht is en er dan geen voorzieningen zijn en verschillen van inzicht over de manier van werken. In 2023 heeft dat geleid tot steeds minde betrokkenheid van onze kant.

3.2 Aalsmeer

3.2.1 Zeilfort/Fort Kudelstaart (nr. 62 in tabel 1)

Na het fort in Hoofddorp volgde ook snel het Zeilfort in Aalsmeer aan de Westeinderplas. Dit fort heeft een oppervlakte van 6 ha waarvan 1,5 ha land. Het Fort in Hoofddorp was gerestaureerd toen we het beheer op ons namen. Het Zeilfort kende een lange geschiedenis van wanbeheer of geen beheer. Het was vol gegroeid met bomen, er was dekzand afgegraven en aan groenbeheer was zelden of nooit aandacht gegeven. Echter dit eiland van duinzand midden in een veengebied maakt juist dat er ecologisch en recreatief veel potentie is. Er zijn plannen ontwikkeld om het Zeilfort een plek te geven als uitvalsbasis voor zeilers, recreanten en hoogwaardige natuur in de Westeinderscheg. Dat gebeurt in het kader van een provinciaal beleid. Helaas wordt er al veel jaren juridisch geprocedeerd over van alles en nog wat door omwonenden. Dus naast kleinschalig beheer en meedenken over de plannen kan er nog niet veel gebeuren. Ook het aantal vrijwilligers laat nog te wensen over. Een van de toegewijde vrijwilligers (Thalmon) is in 2023 gepromoveerd tot fortwachter bij het Zeilfort en coördinator van de M.E.E.RGroen activiteiten. Er is een groepje van 4 mensen, soms aangevuld door NLdoet dagen, bedrijvendagen, stagiaires en studenten die hier wekelijks bezig is. 2023 werd weer afgesloten met de zoveelste domper, waardoor het Zeilfort project na 8 jaar nog niet op stoom kan komen. In de tussentijd houden we het beheer zo goed en zo kwaad mogelijk bij en dat levert elk jaar weer een paar 1000 boompjes op, die van uit de bomenhub in de oude waterzuivering verdeeld worden binnen Aalsmeer.

3.2.2 Bomenplan Aalsmeer/Oude water zuivering (nr. 63 in Tabel 1)

Vanuit het Zeilfort hebben we contacten kunnen leggen met andere plekken in Aalsmeer, mede gekoppeld aan het bomenbeleid. In 2021 hebben we een proef gedaan via een bewonersplatform om 1.000 bomen uit te delen, deels van het Zeilfort. Omdat we parallel in gesprek waren met Hoogheemraadschap Rijnland kwam een gesloten waterzuivering op een terrein van 3 ha in Aalsmeer in beeld. Daar is nu een bomenhub voor Aalsmeer ingericht en zijn er ook duizenden zaailingen geoogst in

het bosplantsoen van 1 ha dat om dat terrein ligt. Half maart zijn daar de 10.000 verzamelde bomen van het seizoen 22/23 uitgedeeld aan 400 belangstellenden. En voor maart 2024 staat dat weer op het programma.

3.3 Heemstede

3.3.1 Algemeen

In Heemstede zijn we sinds juli 2013 actief. Dus in 2023 vierden we met de gemeente ons 10 -jarig lustrum met de Meermond groep. Het eerste project was Speelbos Meermond (5,5 ha), waar elke vrijdag door een groep van 15-20 mensen wordt gewerkt. Sinds 2015 wordt er ook in landgoed Groenendaal (90 ha) gewerkt met de boswachters. Sinds 2018 hebben we er een 6-tal bloemenweides van totaal ruim 2,9 ha . In 2019 kregen we een gebouw van de gemeente in bruikleen, dat dienst doet als slecht weer werklocatie, voor het bouwen van insectenhôtels en nestkasten, vergaderingen, cursussen en lezingen. In 2020 kwam het kloosterlandgoed Mariënheuvel (17 ha) in beheer en in 2022 kwam er na 6 of 7 jaar overleg beweging in een beheercontract van het Sorghbosch (6 ha).

Er zijn ook minder leuke ontwikkelingen. Bij de overdracht van Mariënheuvel van de projectontwikkelaar naar de huurder in 2022 is het contact verloren gegaan en in 2023 hebben we onze betrokkenheid daarom beëindigd. Aan de wekelijkse natuurcolumn in de Heemstedse Courant, sinds augustus 2021, is in november 2022 een einde gekomen doordat de krant werd opgeheven. Op die manier hoopten we meer in contact met de samenleving te komen en aan meer vrijwilligers. Digitaal wordt de column nog wel gecontinueerd op verschillende media.

3.3.2 Meermond (nr. 30 in tabel 1)

Zeker na de Coronaperiode is Meermond als rust- en speelplaats in de regio steeds meer in trek gekomen. Met de aanleg van de bloemenweides, boomgaard en de inrichting van het moeras zijn er geen grote nieuwe ontwikkelingen. Maar er is genoeg te doen aan regulier beheer. Ons werk wordt door de gemeente extra ondersteund met machinewerk van de gemeentelijke kraandrijver en Landschap Noord-Holland. Met de kraan hebben we 1.000-1.500 m² rietopslag wat 60- 80 cm diep zat uit kunnen graven in de bloemenweide. En Landschap Noord-Holland maait en hooit de vlakke stukken van het terrein. Onze groep kan zich daarom op andere zaken focussen zoals het verwijderen van reuzenberenklauwen, Japanse1000knoop, het maaien van de hellingen, snoeien van struiken langs de pad, wilgen knotten in de winter en het maaien van het riet in de moerassen. Ook het terugdringen van bramengroei is een constante factor. We oogsten, snoeien en bemesten de fruitbomen en –struiken. Daar staan nog steeds de nodige bramen en ook het bosplantsoen met struikvormige bloeiers en besdragers.

In de zomer van 2023 was er een zware storm van windkracht 11 die veel bomen, waaronder een monumentale Grauwe Abeel van 1 m diameter, bij de voet deed afbreken. Dat gaf wekenlang opruimwerk.

Het 4-5 jaar geleden afgevoerde pontje is in 2023 vervangen maar is nog niet in de vaart omdat er geen doorgang is bij de Cruquiusbrug. Onze 3-pontjes wandelroute moet dus nog steeds wachten.

Bloemenweides

De 4 bloemenweide types (gedomineerd door resp. 1: klaproos/korenbloem, 2: herik, 3: walstro/bont kroonkruid en 4: beemdooievaarsbek) stonden er door onze zorg prima bij. Gedurende de zomer oogstten we grote hoeveelheden zaad om elders nieuwe bloemenweides aan te kunnen leggen. In totaal haalden we meer dan 25 kilo uit Meermond van de 55 kilo (50 soorten) uit alle bloemenweides. Dat zaad hebben we, na schoning, gebruikt om bloemenweides op Lincolnpak (2.000 m²) in Sassenheim (7.000 m²) aan te leggen of/en Houtwijkerveld op te waarderen.

Moeras

Naast de 4 'droge' types bloemenweides zijn er nog twee of drie interessante biotopen op Meermond tot ontwikkeling gekomen en dat zijn vochtige en zelfs ronduit natte biotopen.

1: Er ligt een veenpad/laag dijkje van 4 m breed en 500 m lang tussen het Spaarne en de waterzuivering en de weilanden van de buurman. Op dit veenpad groeiden al ratelaars, rietorchissen en moerasrolklaver.

Door ons beheer nemen die soorten jaar op jaar toe. In 8 jaar tijd zijn bv de rietorchissen toegenomen van 20-30 stuks naar meer dan 900.

2: Tussen dat pad en de dijk uit 1845 van het Spaarne ligt een moeras van 300 m lang en 10-20 m breed, waar 10-30 cm water in staat. Ook dat moeras krijgt de aandacht die het verdient. Het dominante riet van een deel wieden we met de hand of maaien het met de bosmaaier 1-3 x per jaar om de bijzondere soorten (pluimzegge, waterscherm, stekelvaren, koningsvaren, echte koekoeksbloem, kale jonker, moeraskartelblad, watermunt, rietorchis, moeras vergeetmijniet, wateraardbei, waterviolier en veel andere soorten) ruimte te geven. De toegang van het moeras is het heksenpad. Zo'n knuppelpad is een traditionele manier om toegang tot sompige moerassen te krijgen.

3: Tussen het Spaarnedijkje en het Spaarne zelf is in de loop van 170 jaar een rietmoeras en rietzudde ontstaan van 300 m lang wat op sommige plekken 25 m breed is. Dat moeras ligt ca 10 cm boven het oppervlakte/grondwater. En ook hier ontstaat door consistent beheer steeds meer biodiversiteit en bloei. Soorten die hier domineren zijn de gewone koekoeksbloem, moeras vergeetmijniet, kale jonker, engelwortel, gele lis en moerasspirea.

De vos van Meermond vanaf ongeveer 2015

Dieren

In het moeras leven inmiddels niet 1 maar 2 of 3 waterralparen en steeds meer vogelsoorten leven en broeden in het terrein zoals de ijsvogel, groene specht, grote bonte specht, buizerd en torenvalk, braamsluiper, fitis, tjiftjaf, pimpelmees, koolmees, staartmees, groenling, vink, grauwe gans, nijlgans, wilde eend, krakeend, waterhoen, meerkoet en fuut, merel en zanglijster. In onze bosuilkast broedt helaas nog niets. Opvallend is ook dat de dwergmuizenpopulatie elk jaar groeit. Na het eerste nestje wat we 4

jaar geleden aantreffen, vonden we dit jaar wel 9 of 10 van hun kunstige nestjes die op 50 cm hoogte tussen grashalmen of riet worden gevlochten.

Dit jaar ontdekten we dat er een sperwer broedt in Meermond. Het paartje bracht 5 jongen groot. Van het groot worden en ringen van deze jongen hebben we dit filmpje gemaakt:

<https://www.youtube.com/watch?v=dtMrTWQpCI>

Ook een vossenpaar woont er al jaren. Dit jaar namen we met een wildcamera foto's van het paar en hun 2 of 3 jongen. Die hebben helaas de fazanten, die er ook leefden, opgegeten. Maar konijnen en haasjes zijn er nog wel.

3.3.3 Mariënheuvel (nr. 31 in tabel 1)

Zoals in de intro al aangegeven is onze teleurstelling groot dat na de mooie samenwerking met de projectontwikkelaar van dit Landgoed de nieuwe gebruikers en beheerders van dit terrein geen waarde zagen in ecologisch beheer. In 2023 hebben we daarom onze werkzaamheden hier beëindigd.

3.3.4 Groenendaal en andere landgoederen (nr. 32 in tabel 1)

Sinds 2015 werken we met de Meermondgroep ook af en toe met de boswachters van Landgoed Groenendaal. In 2023 is er een samenwerking vanuit de Meerbomen.nu kant bijgekomen en werden er regelmatig grote werkdagen met een bedrijf gehouden en putten de boswachters uit de pool van geïnteresseerden van de Meerbomen campagne.

Aanstekelijk enthousiasme bij een bedrijven dag in het Sorghbosch

3.3.5 Sorghbosch (nr. 33 in tabel 1)

In 2017 heeft de gemeente Heemstede de relatie gelegd tussen M.E.E.RGroen en het Sorghbosch. Dat landgoed van 6 ha is eigendom van 3 zorginstellingen. De focus van deze organisaties ligt niet op bosbeheer en daarom was het beheer van dit monumentale landgoed niet optimaal. Jarenlang hebben we geprobeerd de 3 eigenaren op 1 lijn te krijgen voor een gemeenschappelijk beheerplan door af en toe via stagedagen of NLdoet te laten zien wat de mogelijkheden en voordelen daarvan zijn en hoe het landgoed daarvan opknapt. Op die manier hebben we ca. 100.000 esdoorn zaailingen verwijderd en op takkenrillen verzameld (als schuilplaats voor kleine dieren en t.b.v. insecten en paddenstoelen). Van esdoorns en

andere soorten (beuk, veldesdoorn, linde, Europese vogelkers, kardinaalsmuts, hulst, taxus) hebben we overtallige exemplaren via de Meerbomenactie een andere plek kunnen geven. Misschien in totaal wel 50.000. Naast zaailingen van 20 cm tot 5 m staan er inmiddels ook ca. 800 grote esdoorns van 15 tot 40 m die de monumentale eiken, lindes en eiken verdringen. Hiervan hebben we er inmiddels een 100-tal met wortel en al verwijderd en deze als belijning van paden neergelegd. In 2021 heeft dit geleid, vooral door de hulp van Reinier ter Kuile tot het afsluiten van een beheercontract met St. Jacob, de eigenaar van 50% van het terrein. Dat heeft weer geleid tot het intensiveren van het beheer op wekelijkse basis, met een vast groepje dat in 2 jaar aangegroeid is tot ca 10-15 mensen. Deze vaste werkdagen op zaterdag worden regelmatig aangevuld met bedrijvendagen omdat het werken in een monumentaal landgoed aanspreekt (foto). Overigens is er in 2023 meer werk verzet dan in 2022 terwijl het aantal mandagen in tabel 1 (2022: 566 en 2023: 198,5) anders lijkt aan te geven. Het gros van de 566 mandagen uit 2022 bestond namelijk uit 4 grote stagedagen met honderden scholieren. De effectiviteit van deze werkkrachten was niet bijster hoog maar de dagen waren uit natuur-educatief oogpunt wel de moeite waard. Bij burgerparticipatie maken we dagelijks dit soort overwegingen: de ene werkdag is het werk wat gedaan wordt de moeite waard, andere dagen is de betrokkenheid, educatie of publiciteit de moeite waard.

Beleidsplan

In 2022 zijn de vorderingen geëvalueerd en is de samenwerking verder vorm gegeven met St. Jacob. Er wordt nu gewerkt aan een beheervorm waarbij wij het handmatige ecologische beheer doen en het bedrijf DonkerGroen de zwaardere machinale klussen. Zo hebben we in 2022 in de vrijgemaakte vallei om de vijver 50.000 verwilderingsbollen geplant. Daarop vooruitlopend heeft DonkerGroen de vijver uitgebaggerd en 4 enorme bomen, die er gedurende de afgelopen 40 jaar in waren gevallen, er uitgehaald. In 2023 is er weer een stuk bos vrijgemaakt van zaailingen en zevenblad waar nogmaals 20.000 en 40.000 bollen zijn uitgeplant.

Ook is er in 2023 gewerkt aan een 10-jarig beheerplan om het landgoed nog 100 jaar het monumentale karakter te laten behouden. In dit plan wordt 10 jaar genomen om de zware esdoorn-clusters te verwijderen en te vervangen door passender soorten. Dit beleidsplan is weer een aanleiding om met de beide andere eigenaren te overleggen en dit gezamenlijk in te dienen bij de gemeente voor goedkeuring.

3.3.6 Bloemenweides Heemstede (nr.18 t/m 23 in tabel 1)

In 2023 beheerden we 6 bloemenweides in Heemstede: Naast Meermond (sinds 2016 6 ha, waarvan 2-2,5 ha bloemenweides) waren dat de bloemenweides van de Vrijheidsdreef (sinds 2017, 1 ha), bloemenweide Kohnstamlaan (sinds 2018 0,3 ha), bloemenweide Cruquiusdreef (500 m2 in april 2019), bloemenweide Thorbeckelaan (2019 400 m2), de bloemenweide bij het Oude Slot (2020: 6.000 m2) en de Blekersvaartwegberm (2021: 1.500 m2) in het centrum van het dorp. Deze bloemenweides staan op bijna ideale voedselarme zandige grond voor akkerkruiden waar elk jaar de bloei weer uitbundig terug kan komen op eigen zaad als er op tijd gemaaid en gefreesd wordt. Behalve het eenmalig inzaaien bestaat het werk in de bloemenweides vooral uit het handmatig 4-6x per jaar terugdringen van ongewenste soorten zoals distels, zuring, gele mosterd, riet, brandnetel, Canadese fijnstraal en smalle weegbree zodat deze zich niet teveel uitzaaien en de bloeiers blijven domineren. Hooien na de bloei en frezen gebeurt machinaal. De bloei is zo uitbundig dat we ook zaad kunnen winnen.

Beleidsplan

In 2023 heeft de gemeente Heemstede een nieuw ecologisch beleidsplan aangenomen. Dat is bijna volledig gericht op bomen en dat heeft consequenties gekregen voor ons bloemenweidebeheer. De gemeente wil niet meer dat er op de Vrijheidsdreef wordt gefreesd. Daarmee zal de bloei in 2-3 jaar tijd drastisch anders worden en dit heeft daarmee ook invloed op de motivatie van vrijwilligers om zich in te zetten voor het in optimale conditie houden van die bloemenweides. We zullen zien hoe de bloei en de

ongewenste soorten zich tot elkaar zullen gaan verhouden vanaf 2024 en hoeveel mensen we kunnen mobiliseren om het werk te continueren.

Iets soortgelijks speelt er in de kleinere Thorbecke bloemenweide, waar de omwonenden wel goed zijn in klagen maar niet betrokken zijn bij het op orde houden. We kunnen vanuit Hoofddorp wel wat meehelpen maar ook Hoofddorpers zijn mensen die gevoelig zijn voor respect en waardering.

Stinsnbollen

Binnen het bomenbeleidsplan zou er wel ruimte kunnen zijn voor een ondergroei van stinsnbollen. In oktober 2022 heeft de gemeente daarvoor om een voorstel gevraagd. Dat voorstel kon in maart 2023 gemaakt worden omdat toen de reeds bestaande bollenclusters herkenbaar waren. Als de gemeente de mogelijkheden aangeeft kunnen we hiermee aan de gang.

3.4 Teylingen (nr. 59 en 60 in tabel 1)

Algemeen

Onder de gemeente Teylingen vallen Sassenheim, Voorhout en Warmond. Wethouder Hooij van deze gemeente was daarvoor wethouder in Heemstede. Door haar achtergrond en mede gestimuleerd door de Meerbomenacties (zie onderstaand) is er een gesprek op gang gekomen om ook een M.E.E.RGroen werkgroep in Teylingen op te zetten. Zo zijn er een drietal projecten opgestart die in 2023 hun 3^e jaar ingingen: wijkpark De Horsten (1,5 ha), de oude vuilnisbelt aan de Menneweg (3 ha) en de Meerbomencampagne. Onze activiteiten worden ondersteund door een publiciteits- en voorlichtingsprogramma met persberichten en deelname in de jaarlijkse gemeentelijke GroenDoen markten. (foto) De gewenste resultaten (zie onderstaand) bleven niet uit en daardoor hebben we in 2023 én uitbreiding van de werkzaamheden geïnitieerd: van 0,5 ha wijkpark naar 1.2 ha, van 4.000 m² bloemenweide op de Oude vuilnisbelt naar 9.000 m² én in de winter de Meerbomen campagne voor bomen die in maart jaarlijks vanuit de bomenhub worden uitgedeeld.

De GroenDoenmarkt in Hillegom 2023

Wijkpark De Horsten

Vanaf het najaar 2021 zijn we aan het werk gegaan in Groenstrook De Horsten. Van dat park van 1,5 ha hebben we toen als proef een halve ha in beheer genomen. Dat park bestaat deels uit gazon, deels uit bosplantsoen en deels een weide/moerasoever. Behalve het gazon stond alles meters hoog in riet,

brandnetels, kleefkruid en zelfs wat Japanse duizendknoop en reuzenberenklauw. Om het geheel aantrekkelijk te maken en de buurt te mobiliseren zijn er eerst in de herfst 2021 50.000 verwilderingsbollen geplant, deels met de hand en deels met een bollenplantmachine, die van januari tot mei uitbundig bloeien. Bij geschikt beheer zullen deze bollen zich elk jaar verder uitbreiden. Van mei t/m oktober is er beheer uitgevoerd om de bollen vrij te houden en de interessante soorten (munt, gele lis, ratelaar, dotterbloem, kattenstaart, dagkoekoeksbloem, koninginnenkruid, etc.) beter uit te laten komen. Dat betekent maandelijks maaien met de bosmaaier en een grasmaaimachine. Het doel is om de soortenrijkdom stap voor stap te verhogen en de storende ongewenste soorten terug te dringen. In 2023 begonnen daar mooie resultaten uit voort te komen. De ongewenste soorten riet en kleefkruid werden steeds minder en gaven dus minder werken de bloeiers namen spontaan steeds meer toe omdat we de concurrentie terugdrongen. Ook de bollen bloeiden weer fantastisch. Doordat het werk en de resultaten aantrekkelijker werden breidde de werkgroep zich ook gestaag uit en wel zodanig dat we in 2024 van maandelijks naar wekelijks werken gaan. 2x per maand op een zaterdag en 2x door de week en de werkgroep wordt (net als in Noord-Holland) ondersteund door reclassering Zuid-Holland met extra handjes. In november hebben we de eerste stappen gezet in het nieuwe deel van De Horsten. Ook daar hebben we budget gevonden voor 10.000 stinsen bolletjes. Wellicht komen er daar nog meer bij van de kerstactie, waarbij we van restpartijen nog 240.000 stuks voor een zacht prijsje konden overnemen.

Oude Vuilnisbelt Menneweg

Een ander project was de oude vuilnisbelt aan de Menneweg (ca. 3 ha), naast de Kagerplassen. Die is tientallen jaren geleden uit bedrijf genomen en gesaneerd en vervolgens tot een extensief beheerd recreatiepark omgedoopt. Dat heeft geleid tot veel riet, bramen en brandnetels, waar recreatief en ecologisch nog wel het e.e.a. aan geoptimaliseerd kan worden. Omdat we veel ervaring hebben in Heemstede met een soortgelijk terrein van 6 ha op Meermond hebben we in 2021 een proefstuk van 4.000m² in beheer gekregen als bloemenweide en bomenhub voor de Meerbomenactie. D.w.z. dat er van 1 november tot 1 maart zaailingen verzameld worden die eind maart uitgedeeld worden en van 1 april tot 1 november wordt dit een bloemenweide. In 2021 verzamelden we daar 20.000 bomen die aan 450 mensen in maart 2022 zijn uitgedeeld en in 2022/23 verzamelden we er 14.000 waarvan er in maart 2023 10.000 aan 300 belangstellenden zijn uitgedeeld (en de rest is die dag geplant, zie onderstaand). Inmiddels was duidelijk dat het ons toegewezen deel bestond uit zeer natte veengrond. Er zijn verschillende mensen laarzen en schoenen kwijtgeraakt in de zuigende blubber. Ook de akkerkruiden deden het niet optimaal op die plek. Daarom is deze bloemenweide in maart 2023 tijdens de uitdeeldag ingeplant met 4.000 boompjes als een klimaatbos om CO₂ vast te leggen en biodiversiteit te stimuleren. De geselecteerde soorten daarvoor houden wel van natte blubber zoals elzen, berken, zomereiken, 8 soorten wilgen, lijsterbes, populier en op een iets hoger en droger stuk een 20-tal andere soorten zoals meidoorn, beuk, sleedoorn, linde, esdoorn, lariks en meer. Ondanks een zeer droge periode in de zomer is 70 % van de bomen aangeslagen. De bomenhub en de bloemenweide zijn in goed overleg met de gemeente verplaatst naar het naastgelegen drogere deel met een gradiënt van 80 cm tot 2 m boven het grondwater. Van de 5.000 m² is 1.000 m² gereserveerd als bomenhub (die wordt in april alsnog ingezaaid). 1.000 m² is voor vaste planten (boerenwormkruid, wilde marjolein, lange ereprijs, zeepkruid o.a.), 1.000 m² is met tweejarige soorten ingezaaid (wegdistel, kaasjeskruiden, teunisbloem, pastinaak o.a.), 2.000 m² is voor akkerkruiden (klaproos, gele ganzenbloem, etc) gebruikt en 200 m² is met bosrandsoorten ingezaaid onder bomen (dagkoekoeksbloem, wilgenroosje, vingerhoedskruid o.a.) Om de uitbundige grasgroei in en om het klimaatbos terug te dringen zijn grote ratelaars ingezaaid. Dat is een halfparasiet die gras en riet leegzuigt en mooi bloeit. En ook zijn er orchideeën uitgezaaid (rietorchis, moeraswespenorchis). Twee maanden na het inzaaien in oktober was in december de kiemplantendichtheid veelbelovend.

4 Meerbomen.nu (nrs. 37-58 in tabel 1)

De Meerbomen.nu activiteit is DÉ grote ontwikkeling sinds het jaar 2020, die al vaak in de verschillende projecten voorbij gekomen is. Het is niet gekoppeld aan een bepaalde gemeente. Het is de vervulling van een lang gekoesterde wens om onze aanpak niet alleen regionaal, niet alleen in heel Nederland, maar mondiaal uit te rollen en om alle partijen in de samenleving te betrekken bij ecologisch denken en handelen. Deze bottom-up aanpak komt voort uit het feit dat het in 25 jaar niet gelukt is om het top-down vanuit de VN en het internationale bedrijfsleven op gang te krijgen. En nu (nu het eigenlijk te laat is en de problemen en dus ook de zorgen toenemen) is er wel draagvlak aan het groeien voor een ecologische oplossing. En juist het vastleggen van de overmaat CO₂ uit de dampkring is een magische truc om de tijd te winnen die we eigenlijk niet meer hebben.

Het basis concept

Het concept achter de Meerbomen campagne is simpel. Er is in Nederland 400.000 ha bos en ca. 100.000 gemeente plantsoen. Al die bomen en struiken doen hun best om zoveel mogelijk nakomelingen te maken. Dat wordt tegengegaan door (vaak machinaal) beheer. Als gemiddeld 1 zaailing per m² dat proces overleefd (en soms staan er 200/m²) heb je 5 miljard boompjes van 100 soorten die gratis voor het oprapen staan en die nooit groot kunnen worden. Wij halen die boompjes die het niet gaan redden weg (ecologisch beheer) en maken die beschikbaar aan iedereen die zich zorgen maakt over klimaat en biodiversiteit en die er ruimte voor heeft of maakt om ze groot te laten worden. Dat zijn boeren, gemeentes, scholen, projectontwikkelaars, mensen met tuinen of voedselbossen, etc. Er blijkt na 4 jaar ruimte te over te zijn. Die boompjes van 50-100 gram nu groeien in 10 jaar naar 500 en in 20 jaar 1.000 kilo of meer. Dat gaat heel snel (exponentieel) zoals alles in de natuur. Die 500-1.000 kilo hout legt 1.000-2.000 kilo CO₂ per boom vast. Doe dat maar een met 5 of 10 miljard boompjes als we 1 miljoen Nederlanders kunnen mobiliseren omdat te doen. En wereldwijd is de potentie onbegrensd en kunnen we dus de overmaat aan CO₂ in 10-20 jaar uit de dampkring vastleggen, leert de stedelijke samenleving met de natuur mee te werken, mondiaal samen te werken voor 1 doel en winnen we de 50-100 jaar voor een structurele ombouw van de samenleving die we nu niet meer hebben.

Dankzij het partnerschap en de samenwerking met Urgenda en de Caring Farmers sinds 2020 zijn er inmiddels (december 2023) 15.000 mensen actief in Nederland bij het oogsten/redden van zaailingen uit meer dan 700 bosgebieden. Die boompjes worden georganiseerd in 200 bomenhubs en zijn uitgedeeld aan minstens 3.200 belangstellenden. De grote ontwikkeling van 2023 was dat we de eerste stappen in Duitsland (MehrBaeume.Jetzt) hebben gezet met meer dan 200.000 boompjes en ook in Engeland, Schotland, Wales en Ierland (MoreTreesNow.Eco) en zelfs in Italië (PiuAlberi.Ora). Ook we zijn we met de voorbereiding bezig om dat in Frankrijk te doen in maart 2024 (Vite.Plusd'Arbres).

De Meerbomen aanpak is er een waar we, i.t.t. de overheid en het bedrijfsleven, vertrouwen willen geven aan iedereen die meedoet om de breed levende zorg over klimaat en sociale cohesie om te zetten in positieve energie om er iets aan te doen. De campagne is daarom zo opgezet dat letterlijk iedereen initiatieven (evenementen) mag initiëren, of je nu boseigenaar bent, vrijwilliger of iemand die ruimte heeft om bomen te planten. Dat is zo'n succesvol concept gebleken dat we (gelukkig) het zicht kwijt zijn op wat er allemaal overal gedaan wordt. Wel weten we dankzij de fantastische bomenplanner dat er t/m augustus 2023 1,4 miljoen bomen verplant zijn in Nederland en 200.000 in Duitsland en dat er in de eerste

2 maanden van seizoen 2023/2024 al tegen de 200.000 bomen gered zijn waarvan er alweer 100.000 een nieuw plekje hebben gekregen.

De bomenplanner

De bomenplanner is een door Urgenda ontwikkelde ICT platform waarmee automatisch terrein eigenaren, vrijwilligers en boom geïnteresseerden met elkaar verbonden worden en die iedereen talloze evenementen toelaat te initiëren. Ook houdt het een administratie bij van alle transacties tussen oogst plekken, bomenhubs en plantlocaties. Om de bomenplanner heen is een hele website gebouwd met alle info die nodig is om de campagne optimaal te laten verlopen.

Onderstaand bespreken we alleen de projecten waar M.E.E.RGroen direct bij betrokken is. Omdat de Meerbomen.nu campagne is voortgekomen uit het Haarlemmermeerse boomweggeefmodel (sinds 2009) zijn we als M.E.E.RGroen wel betrokken bij het initiëren van veel projecten, het geven van oogstbegeleiderscursussen en bij de meeste ecologische vraagstukken en oplossingen.

Omdat het onze brandende wens is om de mensheid te verenigen op een ecologische oplossing van de klimaatcrisis zijn we in mei 2023 ook op verkenning gegaan naar Italië (om de het model onder mediterrane condities te testen) en naar Engeland, Ierland en Schotland (in maart). Omdat daar en ook in Duitsland momentum ontstond zijn we nog een keer op pad gegaan in november zowel over het kanaal als in Duitsland. Laten we hopen dat dit een ingang biedt om als volgende stap in de hele EU aan te haken.

Politiek

Het is niet makkelijk om het dominante idee te doorbreken dat de klimaatcrisis draait om energietransitie. Bij de provincies die natuurbeleid onder zich hebben, lukt het aardig. 11 van de 12 provincies steunen inmiddels de Meerbomen campagne met bijdragen om provinciale coördinatoren aan te stellen. In de Tweede Kamer hebben we na maanden en jaren vertraging contacten gehad met de fracties van de VVD en de PvdD, maar daar is door de overmaat aan onderwerpen en de kabinetscrisis nog niets concreets uit voortgekomen. Ook is er inmiddels contact met de nationale klimaatcoördinator. Wellicht komt daar een kans om de ecologische kansen en urgentie op de kaart te zetten.

Overleg ook in de Tweede Kamer...

Buiten Nederland:

Duitsland

In Januari 2023 was na 9 maanden voorbereiding de eerste Bomenred-actie in Kleve, Duitsland net over de grens bij Nijmegen. Die actie waar we 1.200 bomen verzamelden kreeg een nieuwsitem op televisie. Op dat bericht reageerde een bomenkweker die net met pensioen was gegaan en nog 200.000 boompjes had staan die op het punt stonden in de container te gaan. Die boompjes mochten we gebruiken en dat leidde in maart tot een stuk of tien uitdeeldagen door heel Duitsland. Ook dook er een team studenten uit Utrecht op, waarvan een deel uit Duitsland die deze MehrBaeume.Jetzt actie samen met Urgenda en een transportbedrijf oppakten en er in seizoen 2023 /2024 vol mee door gingen. Bij de start van het nieuwe seizoen, bij Osnabrück, werd de campagne voortgezet met de hulp van één of meer landgoedeigenaren die wel wat hulp konden gebruiken en zo rolt het project door.

Engeland, Schotland, Wales en Ierland

Grant Holton is al eerder genoemd. Hij heeft 'sustainable business development' gestudeerd in Cambridge en woont inmiddels in Hoofddorp waar hij de M.E.E.RGroen methode heeft leren kennen. Via zijn tomeloze energie en buitenlandse contacten zijn we met zijn tweeën op verkenningstocht gegaan in maart langs 12 mensen, NGO's en overheden die belangstelling toonden om meer van de Meerbomen aanpak te weten te komen.

Die tocht was zo succesvol dat samen met de ontwikkelingen in Duitsland en een oogje op Frankrijk, Urgenda het besluit heeft genomen om de Nederlandse bomenplanner en alle documentatie in het Engels (MoreTreesNow.Eco,) Duits (MehrBaeume.Jetzt) en Frans (Vite.Plus' Arbres) om te zetten. De Duitse versie was klaar in september en de Engelse versie in oktober en daarom zijn we in november met een heuse Roadshow in 2 Tesla's met 6-7 mensen langs dezelfde plekken van maart gegaan en een paar meer om de methode bekend te maken, oogstdemonstraties te houden en vervolgafspraken te maken. Zo hebben we 9 seminars en 9 oogstdemonstraties met alles bij elkaar 150-180 mensen gehouden in 10 dagen. Zo moet ook daar het balletje gaan rollen.

Aan de andere kant van het kanaal vind je de meest fantastische oude bomen en een samenleving die in bomen niet alleen een kostenpost ziet (Franke, Grant en Bill bij 400 jaar oude Lariksen in Dunsany estate, Ierland)

5 Bouwprojecten en opvolging (nr. 64 in tabel 1)

Niet iedereen met affiniteit met de doelen van M.E.E.RGroen voelt zich betrokken bij het traditionele 'groene' werk van natuurbeheer en stadslandbouw. In de loop der jaren is er daarom een spectrum van werkzaamheden ontwikkeld waar ook ander en meer technisch georiënteerde mensen zich bij betrokken kunnen voelen.

Ook dat werk kan een bijdrage leveren aan de doelen om de samenleving bij de natuur te betrekken. Het gaat hierbij vooral om het bouwen van insectenhôtels, nestkasten, ijsvogelwanden, egelhôtels en ook natuurspeelplaatsen. Een extra voordeel van de bouwactiviteiten is, dat het weersonafhankelijk binnen uitgevoerd kan worden en daarmee ook continuïteit in het aanbod van werkzaamheden jaarrond oplevert op 'mindere' buiten dagen en een extra argument voor bedrijven en scholen om M.E.E.RGroen te kiezen als stageplek of voor teambuilding. Alles wat we bouwen doen we principieel met tweedehands materialen. Alleen schroeven en verf en boortjes, zaagbladen en boormachines (die we bij de vleet verslijten) kopen we nieuw. Dus deze operaties zijn ook een recyclingsoperatie en een soort aanklacht tegen gemakzuchtig weggooidrag wat helaas nogal dominant is in onze samenleving.

Adri Huiberts bij Wij Heemstede insectenhotel. Inzet: bewoning door metselbijen: 8-10 larven per dicht holletje

Dat bouwen doen we al vele jaren. En omdat we niet bouwen voor het geld maar om natuurontwikkeling op gang te brengen, staan er inmiddels al honderden, zo niet duizenden insectenhôtels en nestkasten op vele plaatsen in de regio, door het hele land en zelfs in het buitenland. Voor zover mogelijk houden we die bij. In 2023 hebben we een 3-tal geplande insectenhotel workshops gehouden met een bedrijf, een

stagegroep en met wijkcentrum Wij Heemstede die zijn eigen insecthotel heeft gebouwd. (foto). Daar naast waren nog een tiental ongeplande sessies met eigen vrijwilligers op momenten dat de weersomstandigheden niet uitnodigden voor buitenwerk. Deze regeling geeft vaste vrijwilligers het vertrouwen dat ze altijd kunnen komen en daarmee hun werkritme kunnen houden. De gangmakers en drijvende krachten achter deze bouwactiviteiten zijn Franke van der Laan en Adri Huiberts. We kunnen niet alles vermelden maar de volgende opsomming geeft wel een indruk van de omvang van deze operaties:

5.1 Insectenhôtels

We maken grofweg 4 categorieën insectenhôtels:

- 1: Nestkastformaat (elk jaar ca. 100). Deze worden vaak in workshops of markten in serie gebouwd volgens een standaardproces en zijn bedoeld om insecten uit te nodigen in stadstuinen i.p.v. ze te verdrijven.
- 2: Voor grote tuinen maken we kasten van ca 50 x 60 cm (elk jaar een stuk of 5-10).
- 3: Voor bedrijven en scholen maken we grote kasten van 1 x 1,5 m groot (ook 5-10) en
- 4: Op bestelling maken we ons 'top model': dat is een vandalismebestendig gevaarte van 1-2 ton zwaar, van massieve balken en gevuld met beton, voor openbare ruimtes. Daar hebben we er inmiddels 20 van staan. Omdat ze allemaal volop in de zon (en regen) staan en er ook nog wel eens frustraties op worden afgereageerd, is regelmatig onderhoud en reparatie nodig. Dat varieert van bamboestokjes bijvullen (elk jaar) tot de hele kast meenemen, delen van de behuizing vervangen en weer terugplaatsen. Dit onderhoud wordt bijna geheel door Adri Huiberts gedaan, naast de bouw van nieuwe en het verzamelen van bouw materiaal. Elk jaar verwerken we ca 100 km bamboestokken van allerlei diktes. Alles wordt gezaagd op een standaardmaat van 15 cm.

5.2 Nestkasten

In tenminste 7 parken en landgoederen hebben we in de loop der jaren nestkasten opgehangen. In totaal inmiddels 340. Voor zover mogelijk laten we die adopteren door kinderen en ouderen en proberen we met hen in mei de jongen van 'hun' kast te tellen en ze in de winter schoon te maken. Dat lukt niet meer voor allemaal omdat de betrokkenheid van degenen die de kast geadopteerd/gebouwd hebben meestal niet zo lang duurt als de levensduur van de kast zelf. Ook in landgoederen met oude bomen (met veel holletjes) is de bezettingsgraad meestal 70- 80%. Dat wil dus zeggen dat het aantal broedplekken de beperkende factor lijkt te zijn voor de vogelstand en niet de beschikbaarheid van voedsel. Mooi meegenomen is dat vleermuizen eikenprocessiemotten en buxusmotten vangen en mezen de rupsen daar van. Mezen in tegenstelling tot mensen, lijken geen last te hebben van de brandharen van de eikenprocessierups. Zo trekken we het evenwicht in de natuur weer een beetje recht.

5.3 Bijzondere nesten

We bouwen ook egelkasten, bosuilkasten, torenvalkenkasten en een ooievaarsnest. Het meest bijzondere project van de afgelopen jaren was de slechtvalkenkast (180 kg zwaar) die op 80 m hoogte op een gebouw is geplaatst. Daar ging een proces van 7 jaar aan vooraf. Zo lang overwinterde er nl al een enkele slechtvalk in Hoofddorp. 4 jaar hadden we nodig om toestemming te krijgen om de kast te maken en de goede plek te vinden waar de kast werd geaccepteerd en pas toen werd er een paartje gevormd. In 2021 deed het mannetje niet mee aan de broedzorg en werd 1 ei vertrappt. Omdat het vrouwtje zelf eten moest zoeken hebben de 2 net geboren jongen niet langer dan 2 dagen geleefd. Ze kwamen om door de koude. Alle ontwikkelingen hebben we gevolgd met een online camera waarvan een samenvatting staat op ons youtube kanaal st.meergroen: zie : <https://www.youtube.com/watch?v=lutGrQdhP9I&t=2s> met als titel: Slechtvalk hoop en drama. Het drama ging daarna nog door: In de winter '21/22 heeft een ander mannetje zich ingedrongen. Deze deed wel volop mee aan broeden maar helaas hebben de ouders alle 3 de eieren voortijdig beschadigd en dan worden de eieren opgegeten. In 2023 zaten we elke dag hoopvol

achter de online camera en toen bleek bij het begin van het broedseizoen dat het mannetje weer weg was. Die heeft óf een ongeluk gehad óf is geveld door de vogelgriep die een groot deel van de slechtvalkenpopulatie heeft gedecimeerd. Pas in mei was er weer een mannetje bij het standvastige vrouwtje, maar toen was de broeddrift over en werden er geen eieren meer gelegd. Laten we hopen dat het nog wat wordt in het 4e seizoen in 2024. Door deze ervaringen was het een extra opsteker dat het sperwernest op Meermond wel succesvol was met 5 jongen.

5.4 IJsvogels

IJsvogels broeden in zelf gegraven gangen in steile oevers. In een 5-tal territoria hebben we ijsvogelwanden verzorgd die we meestal ook jaarlijks bijhouden. Dat vereist wieden, recht afsteken en de voet van de wand uitbaggeren. Het idee van die steile wand is nl dat ratten, marters en ringslangen niet bij de nestingang kunnen komen en daarom moet de voet van de wand in het water staan. Eén van de vijf wanden was dit jaar bewoond en bij de andere hebben de ijsvogels een andere plek in de buurt verkozen. E.e.a. stemmen we af met de ijsvogelwerkgroep Kennemerland.

6 Stadslandbouw

Er is de laatste jaren een sterk groeiende belangstelling voor groenteteelt en gezond en vegetarisch eten. We zijn als M.E.E.RGroen betrokken bij een aantal projecten met allerlei partners om hierin te voorzien en om belangstellenden de waarde van zelf gezond bewegen en gezond voedsel verbouwen te laten ontdekken. Deze partners waren in 2023:

- 1: Farmkitchen die een plantaardige keuken van streekproducten promoot en inmiddels de Kookfabriek overgenomen heeft waar jaarlijks 30.000-50.000 deelnemers van bedrijven komen koken en eten;
- 2: Een biologische marktkoopman met een markt in Zeist en in Amsterdam;
- 3: Restaurant Den Burgh, die inmiddels ook een eigen tuin heeft, die wij met hen beheren;
- 4: Vermaat is een cateraar die in vele kantoorestaurants werkt. Op verzoek van een klant in één van de kantoren op Park 2020 nam Vermaat in 2023 producten uit de Park 2020 voedseltuin af. Begin 2024 gaan we dit evalueren om te kijken of er in meer kantoren in de buurt belangstelling voor bestaat.

Er is een delicaat evenwicht tussen de hoeveelheid land die wij kunnen betelen, het aantal daarvoor benodigde handjes en de mogelijkheid om die gerealiseerde productie af te zetten. De oogst komt bv in golven en is het hoogst tussen juni en september als iedereen op vakantie gaat. En omdat er geen opslag is, houdt bij onze streekproducten van het seizoen de oogst grotendeels op in november. We blijven er naar streven om gaandeweg meer productiecapaciteit te realiseren. Dit jaar ging de oogst van 8 naar 15 ton waarvan door de mismatch 11,5 ton afgenomen is. Ook speelt er sterk mee dat wij principieel niet spuiten (behalve met water). Dat heeft als consequentie dat er wel eens hapjes uit en vlekjes op onze producten zitten. Dat beschouwen wij als ons kwaliteitskeurmerk en het bewijs dat wij echt niet spuiten, maar het gros van de mensen is daar nog niet aan toe en willen wel biologisch eten maar accepteren geen vlekjes. Dat gaat niet samen. De toename in oogst kwam in 2023 vooral door de kas waar we afgelopen winter 4.000 m² extra van hadden ontgonnen. In 2024 komt daar de 3.000 m² tuin op het Lincolnpark bij en misschien nog de laatste 1.500-2.000 m² van de kas in Rijsenhout.

6.1 Nanningatuin (nr. 65 in tabel 1)

Deze tuin wordt door een aantal vrijwilligers uit het Oude Buurtje in Hoofddorp verzorgd. Ook de buurtjeugd en de buurtvereniging zijn regelmatig betrokken bij activiteiten op deze tuin (zaaien, oogsten, rondleidingen) die bestaat uit het oude Dr. Nanninga openluchtzwembad van 2.000 m² dat van 1935 tot ca. 1976 gefunctioneerd heeft. Met dit beheer wordt tegelijkertijd een stukje cultuurhistorisch erfgoed

behouden. In deze tuin is het M.E.E.RGroen participatie- en beheermodel stap voor stap ontwikkeld vanaf 1998 met 1.000 m² groenteteelt in combinatie met een 1.000 m² natuurtuin en een boomgaard en daarna uitgebreid tot de huidige 1.100 ha die in dit verslag besproken wordt.

6.2 Park 2020 Voedseltuin (nr. 66 in tabel 1)

6.2.1 Algemeen

Naast het station Hoofddorp is een nieuw kantorenpark in ontwikkeling met de ambitie om het meest duurzame kantorenpark van Europa te zijn. Dat komt op allerlei manieren tot uitdrukking: bv in het 'Cradle to cradle' bouwconcept, in het toepassen van principes uit de 'circulaire economie' en door pogingen om de waterkringloop lokaal te sluiten. Door de kredietcrisis bleef een deel van het terrein langer braak liggen dan gepland waardoor er veel 'spontane' vegetatie op schoot.

In 2023 produceerden we 15 ton groente en fruit: 3x/ week van mei t/m november gingen dit soort hoeveelheden naar onze afnemers; Alles vers uit het seizoen, want we hebben geen opslag

Via het lokale biologische slow food lunchrestaurant zijn we als M.E.E.RGroen in 2014 gesprek gekomen met projectontwikkelaar Delta Development. Het resultaat van die gesprekken was dat er in 2015 niet een gazon maar een tijdelijke voedseltuin, een vlindertuin en een natuurtuin op dit terrein is gekomen tot er gebouwd gaat worden. De voedseltuin van 0,4 ha, waar ook een kas bij hoort, wordt door M.E.E.RGroen beheerd ten behoeve van afname in het park. In 2023 hebben we het 9e jaar afgesloten van een 3-jarig contract! Het hoofddoel van de tuin is om kantoorwerkers te inspireren om ook mee te komen werken en om mede het circulaire en groene gedachtegoed van Park 2020 handen en voeten te geven.

6.2.2 Verhuizing

In 2020 is de projectontwikkeling van Park 2020 overgegaan van Delta Development naar G&S en hebben zich verschillende keren belangstellenden gemeld voor een kantoor op deze plek. Onze Voedseltuin moet dan natuurlijk wijken maar tot op heden zijn de initiële contacten steeds niet tot realisatie gekomen. Daardoor zoemt al sinds 2020 het verhaal rond dat we weggaan van deze plek. Dat is zo maar dat hoeft pas echt als er gebouwd gaat worden. Eind 2023 is er weer een kans dat dit in mei/juni 2024 gaat gebeuren, maar het kan ook zijn dat we nog met de helft van de tuin langer blijven en zelfs dat we nog een heel seizoen kunnen blijven.

Inmiddels zijn we wel op zoek gegaan naar een nieuwe plek en die hebben we via de gemeente ook gevonden. Zelfs 2: De kas in Rijsenhout is al bijna 2 jaar in productie en de plek die de gemeente voor ons heeft gemaakt is het Lincolnpark, waar we 1 maart 2023 het contract voor hebben getekend. Zie sectie

6.2.3 Het belang van de Park 2020 voedseltuin

Inmiddels is de rol van de voedseltuin voor M.E.E.RGroen een stuk groter geworden dan alleen groentetuin:

1: Met het wegvallen van De Heimanshof in 2019 is de Voedseltuin van Park 2020 de uitvalsbasis geworden voor alle projecten en de plek waar we 4-7 dagen per week werken of vanuit werken.

2: Bomenhub.

Van 1 november t/m 1 april is de (lege) groentetuin een bomenhub van de Meerbomen campagne en wel de grootste van het land. In seizoen 2022/2023 gingen er 128.750 boompjes doorheen. En in december 2023 staat de teller voor seizoen 2023/2024 al weer ruim boven de 50.000 en zijn er op 16 december al 13.000 bomen uitgedeeld.

3: Veel natuurwerk en groenteteelt speelt zich af in de marge van de samenleving. Maar op Park 2020 zitten we midden tussen de hoofdkantoren van multinationals op een heel zichtbare plek en dat werkt op allerlei manieren door. O.a. via gesprekken om duurzaamheid handen en voeten te geven. Iedereen maakt zich nu wel zorgen over de klimaatcrisis, biodiversiteit, etc. maar vanuit het kantoorperspectief wordt die zorg meestal ingevuld met technische maatregelen en regelgeving. De ecologische kant en 'het doen' komt vaak niet aan bod. Zo zijn we in 2019 in gesprek geraakt met een aantal bedrijven in en om Park 2020 over een initiatief om samen wat te gaan doen aan de klimaatcrisis. Dat gebeurde onder de noemer 'Future Forest.nl'. Een groep van 6 trekkers en 10 bedrijven die het initiatief steunden, waren daar een jaar lang intensief bij betrokken. De wens om dat 'op een goede manier te organiseren' leidde uiteindelijk tot niets.

4: Van dit initiatief hebben we veel geleerd en zoals elders ruim beschreven, hebben we hetzelfde initiatief in 2020 met Urgenda en de Caring Farmers op een andere manier ingevuld. Die aanpak is wel succesvol gebleken. Daarmee is Park 2020 een beetje het zwaartepunt en voorbeeldproject geworden voor het Meerbomen.nu klimaatbos-initiatief wat nu in heel Nederland en daarbuiten loopt en dat is de plek waar we het ecologisch denken en handelen willen krijgen. Niet in de marge van de geldeconomie maar in het centrum en top-down verbonden met bottom-up. Daar is de ambiance in en om Park 2020 essentieel bij gebleken.

Gezellig lunchen en kennismaken op park 2020 met de burens: Heel B&W

6.5: 2023 was een goed jaar in veel opzichten

1: Teelt technisch was het op Park 2020 niet zo'n goed jaar omdat het of te droog en vaker te nat was. Maar gelukkig compenseerde de kas in Rijsenhout het gemis aan productie op Park 2020 ruimschoots en gingen we van 8 tot 15 ton oogst.

2: Het feit dat sinds 2022 het tijdelijk gemeentehuis op 20 m naast de Voedseltuin kwam te liggen heeft ons ook veel opgeleverd. Eenvoudiger contacten met de gemeente en veel zichtbaarheid. Mede daardoor is de relatie met de gemeente heel plezierig geworden en hebben we er op Lincolnpark een nieuwe uitvalsbasis aan over gehouden. Ook heel B&W accepteerde onze uitnodiging om een keer kennis te maken als burens.

3: De interesse in gezond vegetarisch en lokaal eten vertaalde zich in 2023 in een aantal nieuwe partners die veel meer afnamen. De boerenmarkten in Zeist en de Haarlemmerpoortmarkt in Amsterdam deden dat al 6 jaar. De belangrijkste afnemers zijn dit jaar Farmkitchen en de Kookfabriek geworden. Bijna al het personeel en vele klanten komen vanuit het restaurant bij station Hoofddorp ook in de tuin kijken en soms meewerken. En er zijn verschillende (kook) boeken en documentaires gemaakt van onze samenwerking. De gemeenschappelijke visie en de complementaire expertise hebben de potentie voor meer teeltareaal en samenwerking. Met Vermaat beginnen nu ook cateringbedrijven op Park 2020 af te nemen. Ook het winkeltje wordt in het seizoen druk bezocht en naast een donatiepot is er nu ook een QR-code systeem waarop mensen kunnen bijdragen aan wat ze onze producten waard vinden (er is geen prijslijst).

6.3 Pharostuinen (nr. 67 in tabel 1)

Farmkitchen is een cateringorganisatie voor bedrijven en is gevestigd in de Pharostoren op het stationsplein Hoofddorp op 300 m van de Voedseltuin. De Pharostoren van 80 m hoog is ingericht volgens de meest duurzame bouw- en gebruiksprincipes. Vandaar dat Farmkitchen er ook zit als plantaardig streekrestaurant. Voor het restaurant en boven het restaurant zijn twee tuinen aangelegd met daarin vooral bloemen voor een groene en biodiverse uitstraling en kruiden voor de keuken. Die tuinen, samen 150 m², hebben wij deels aangelegd in 2022 en beheren we tweewekelijks of maandelijks afhankelijk van het seizoen. Ook is er een insectenhotel geplaatst.

6.4 Kas Rijsenhout: The Fig tree (nr. 68 in tabel 1)

In 2022 is er een bloeiende samenwerking op gang gekomen met Landgoed 'The Fig Tree'. Zoals zo vaak rolde het balletje weer zoals je nooit had kunnen bedenken. Op de boomweggeefdag in Hoofddorp in maart 2022 kwam iemand langs voor boompjes waar we mee in gesprek raakten. Natuurlijk was de zorg over het feit dat we net gehoord hadden dat we weg moesten van Park 2020, onderdeel van dat gesprek. Het echtpaar was de 3^e generatieteler van een Hortensia snijbloemenkwekerij. Hun kinderen zagen in de voortzetting daarvan geen toekomst maar wilden ook de relatie met het erfgoed niet opgeven. Dus ze namen de 2 kassen van samen 10.000 m² wel over maar met een andere insteek. De Hortensia's werden stap voor stap uitgefaseerd en in plaats daarvan hebben ze Airbnb cabins voor verhuur gebouwd en een theetuin voor lunches, partijen en high teas. Ook wordt een deel van de kas verhuurd aan mensen die een eigen groentetuin willen. Daarmee had slechts 3.000 m² van de kas een andere bestemming gekregen dus er was ruimte over waar ze een bestemming voor zochten.

De kas: Van Hortensia's naar groenteteelt

In 2020 zijn we al meteen voortvarend begonnen en hadden in de loop van het seizoen als 2.500 m² van de kas teeltklaar. Na afloop van het teeltseizoen in november 2022 zijn we daarmee doorgegaan en voegden nog eens ca 4.000 m² toe aan het areaal wat we in 2022 konden betalen. Met een automatisch klimaat- en irrigatiesysteem ging dat als een speer. Op de meeste plekken hebben we tussen half februari en november 2 oogsten gerealiseerd en op vele plekken zelfs 4 of 5. Deze kas is ook een heerlijke plek geworden waar zowel de ambiance, de gezelligheid en de enorme productie tot de verbeelding spreekt. In 2023 hebben we er daarom minstens 20 keer met bedrijven en groepen stagiaires gewerkt en kwam de productie tot grote hoogte: ruim 15 ton van 8 ton in 2022 waarvan we 11,5 ton konden afzetten in de periodes dat de afnemers niet op vakantie waren. In het winterseizoen 2023/2024 zijn we begonnen met het weer teeltklaar maken van de bestaande oppervlakte en het ontginnen van de 1.500- 2.500 m² die er nog is. Hoeveel we daar van klaar krijgen hangt af van hoeveel handjes die we kunnen mobiliseren. Ook is de kas een mooie feestplek met uitstekende catering waar we met de Meerbomenkernploeg, bedrijven en ons eigen M.E.E.RGroenkernploeg vergaderingen en eindejaarsevaluaties houden. De kas is ook een mooie plek waar je bij suboptimale buitenwerk omstandigheden altijd nog terecht kunt.

Teelten:

In de kas hebben we 3 dominante teelten.

- 1: Gewassen die op stam of op de grond groeien zoals sla, bieten, pompoen, ijskruid, stambonen, kruiden, wortels, etc.
- 2: Teelten die de hoogte ingaan zoals (stok)bonen, tomaten, paprika's, komkommer, klimcourgettes, aubergines, okra's en pepers. Voor de teelten die de hoogte ingaan hebben we honderden (2.000?) touwtjes gespannen waar langs we de planten tot in de nok van de kas kunnen laten groeien.
- 3: Peulen en doperwten die langs gaas groeien dat we 1,5 m hoog tussen de steunpalen van de kas spannen.

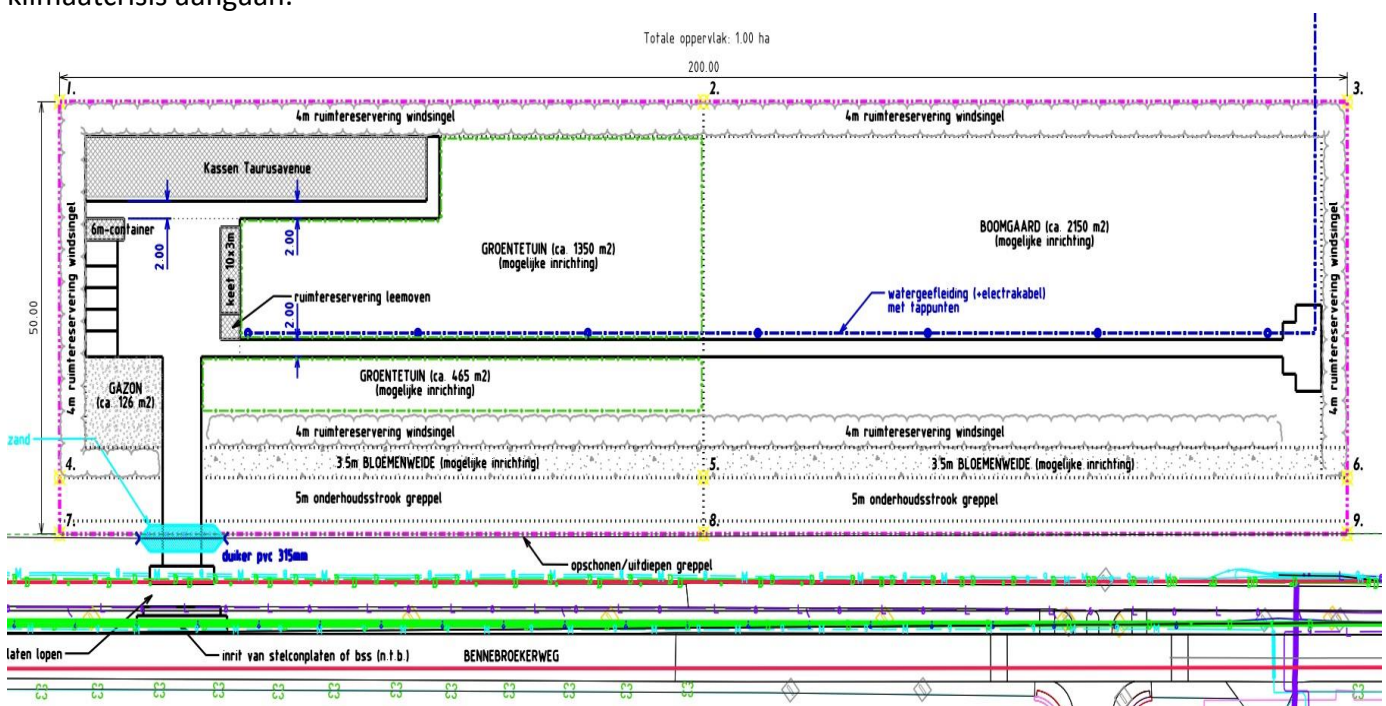
In 2022 hadden we een groot probleem met de tomaten: rond half augustus waren alle bladeren leeg gegeten door miljoenen bladmineerders en alle tomaten waren aangevreten door een tomatenkevertje. Dus dit teeltseizoen hadden we onze verwachting al bijgesteld dat het rond begin augustus met de tomaten afgelopen zou zijn. Maar spuiten met chemicaliën doen we niet. Tot onze blijde verrassing hadden we helemaal geen last meer van beide plagen en was de oogst tot eind oktober top. Zo zie je maar weer dat met een gezonde manier van telen de natuur zich zelf ook kan herstellen. En zeker met veel gewassen door elkaar.

In 2023 hadden we een soortgelijke ervaring met een experiment met kolen en sla in het nieuw ontgonnen deel van de kas. Die werden zwaar aangetast door de witte vlieg. Dat kostte ons 5 euro aan zaad. We hebben deze gewassen maar opgeruimd er en een gewas opgezet dat daar geen last van heeft. We gaan in 2024 kijken of dat probleem zich ook vanzelf oplost.

6.5 Lincolnpark (nr. 69 in tabel 1)

Zoals aangegeven bij de Voedseltuin van Park 2020 is in 2022 het Lincolnpark in zicht gekomen. We hebben als placemakers voor die nieuwe wijk gekozen voor het stuk wat het laatst gebouwd gaat worden zodat we nog ca.10 jaar hebben om daar te verblijven. Die plek komt op een andere manier ook goed uit naast onze nieuwe burens: De Meerkerk met wel 3.000 leden.

Naast de Meerbomen expansie had het Lincolnpark in 2023 de meeste ontwikkeling: Na een jaar voorbereiding voor vergunningen, huurcontract en technische details konden we op 1 maart 2023 het huurcontract tekenen. Daarbij stonden we al klaar in de startblokken want de tuin ligt in een kale vlakte waar de wind ongenadig kan huishouden. Dus op 1 maart hebben we er meteen (in het staartje van het plantseizoen) 4.000 boompjes ingezet als windsingel. Op 8 maart in de sneeuw, terwijl er al een graafmachine van Dura Vermeer bezig was om de werkweg aan te leggen, is de windsingel gecompleteerd tot 8.000 boompjes. Daarbij kregen we hulp van ProRail die graag in de buurt van een spoorlijn boompjes wilde laten planten ter compensatie van gesneuvelde bomen elders. Natuurlijk hebben we een mooie selectie van 100 soorten neergezet met maximale bloei, bessen en CO2 vastlegend vermogen. Dat we in 1 week tijd al 8.000 boompjes klaar hadden was iets wat noch de gemeente noch de buurman De Meerkerk voor mogelijk hield. Hier geldt weer eens waar een wil is, is een weg en als je ergens lol in hebt doe je altijd meer dan verwacht. Het is met die intentie dat we ook de uitdaging van de mondiale klimaatcrisis aangaan.

De inrichting van het Lincolnpark terrein

In april en mei, met een overvloed aan hemelwater, werd de werkweg over de volle lengte van het terrein en een parkeerplaats aangelegd met honderden stelconplaten van een ton of meer per stuk en een bed van 60 cm gebroken puin en zand. Dat zit voorlopig dus wel goed. Ook kregen we een gereedschapscontainer en een directieket cadeau van Dura Vermeer. In april kregen we ook 100 halfstam fruitbomen van de gemeente (van 30 soorten en rassen) voor de boomgaard van 3.000 m². Die moesten we deels op terpen planten, zo nat was een deel van het terrein. Dat werd opgelost in mei toen de vrijkomende grond van het wegtracé (100 m³) gebruikt werd om die ondieptes op te vullen. En direct daarna hadden we weer een meevaller en konden we 1.000 laagstam appelboompjes redden uit de kop

van Noord-Holland. 400 daarvan hebben we naar Hoofddorp gehaald, 100 daarvan zijn er tussen de halfstambomen geplant, 200 zijn er uitgedeeld en 100 zijn er in het Pabstlaan fruitpark terecht gekomen. Van eind mei tot half juli brak er een droogteperiode aan. Dat was niet optimaal voor het aanslaan van de fruitbomen en de windsingel. Omdat er (tot na december) geen stroom- en watervoorzieningen waren, gaf dat veel hoofdbreken om de boompjes aan te laten slaan. Dat lukte deels met de hand met emmers en gieters, deels met een geleende pomp en een generator en deels met hulp van de gemeente met extra budget voor het inhuren van een tractor met watertank. Daarmee hebben we het gered tot het half juli gingen regenen en het niet meer ophield tot het einde van het jaar. Daarmee was het het warmste en tegelijkertijd natste jaar uit de recente geschiedenis. Van juli tot december werken we aan het planten van 1.200 fruitstruiken in de rijen van de fruitboompjes. De soorten zijn jostabes, zwarte bes, rode bes, Japanse wijnbes, bramen, snack kiwi's, frambozen en kruisbessen, meest uit eigen voorraad. Pas als die op is kijken we of wat we nog moeten kopen. Zo hebben we straks fruit van mei t/m oktober.

In juni en juli hadden we min of meer de handen vrij om te werken aan de grootste trekpleister van de tuin: een leemoven. Het idee is dat we het graan van de burens, de tomaten uit de kas, het fruit uit de boomgaard en de kruiden uit de kruidentuin gaan gebruiken voor regelmatige pizza en- en vlaai evenementen. Bijna iedereen vindt het leuk om fikkie te steken en om pizza of vlaai te eten. Daar moeten we de wijk dus wel voor kunnen mobiliseren. De oven is gemaakt van leem en die moet worden afgeschermd door een overkapping tegen afspoelen. In augustus en september hebben we de eerste pizza evenementen al gehouden t.g.v. Fête de la Nature en de Nationale burendag.

Op de pizzaoven overkapping, de gereedschapscontainer en de directieket hebben we een sedumdak aangelegd dat we kregen van een school in Bennenbroek die er eentje moest weg laten halen. Dat scheelt heel veel in de hoeveelheid warmte vooral in de stalen container en het staat mooi.

De volgende stap was het in bedwang krijgen van de ongewenste kruidengroei. Die was nl nogal uitbundig na 100 jaar traditionele landbouw, kunstmest en 'gewasbeschermingsmiddelen'. We zitten nu dus in een traject van 5 jaar om de zaadvoorraad in de grond naar beneden te krijgen. Jaar 1 is daarbij het zwaarst en dat hebben we overleefd. In juni, juli en augustus betekende dat elke week 3.000 – 6.000 m² maaien om de ongewenste kruiden niet tot bloei en zaadzetting te laten komen. Dat was niet vol te houden met een benzinemaaiertje. In de boomgaard kregen we controle door er gras in te zaaien. En in de toekomstige groentetuin hebben we na de flinke freesbeurt 120 m³ steriele compost uitgestort om de grond te bedekken om de uitgemergelde kleigrond een beetje vruchtbaarder en bewerkbaarder te krijgen.

Later bij de verhuizing van Park 2020 komt er op de tuin ook nog de 300 m³ tuin grond die we daar in 9 of 10 jaar verzameld hebben. Dan hebben we die klei helemaal niet meer nodig.

Deze acties waren om te voorkomen dat het eigen terrein en de hele omgeving vergeven zou worden van zaad. Daar maak je geen vrienden mee bij je burens. Binnen de windsingel van 2.000 m² hebben we 3 rondjes van handmatig wieden en uitsteken gedaan. Als de boompjes groter worden hoeft dat niet meer, want ze staan met 4 op een m² en dat is dicht genoeg om het licht af te schermen..

In augustus kregen we de handen op elkaar om 150 m³ zandige en kalkrijke grond die over was op park 2020, over te brengen naar de bloemenweidestrook die we tussen de windsingel en de Bennebroekerweg hebben gepland. Ook dat hielp tegen de overmatige groei van ongewenste soorten daar, zoals herik, distels, zuring, kweekgras, klein kruiskruid, varkensgras en brandnetel. De lastigste soorten zoals riet, brandnetel en kweek waren voor wij in maart kwamen uit de naburige sloot geschept en over onze strook uitgestrooid door de vorige gebruiker. Op die strook van 200 x 10m hebben we 4 soorten bloemenweides ingericht: éénjarige soorten zoals klapproos, bolderik en gele ganzenbloem, tweejarige soorten zoals wegdistel, toortsen, kaasjeskruid, meerjarige soorten zoals boerenwormkruid, zeepkruid en wilde marjolein en doorbloeiërs zoals goudsbloem en ijzerhard. Bij de ingang komt er ook nog een verticale tuin (van natuursteen) met mediterrane kruiden en op de gebouwen hebben we 100 m² sedumdak. De begin

augustus ingezaaide stukken bloeiden vóór eind september al. In november hebben we langs de Bennebroekerweg voor de tuin en de Meerkerk ook nog 30.000 bollen geplant. Die bloeien van januari tot april en vormen het 7^e type bloemenweide. Al met al gaat het met de biodiversiteit dus de goede kant op met 130 soorten bomen en ook wel 100-150 soorten kruiden.

Hazen

Samenhangend met de biodiversiteit ontdekten we van de zomer dat er 500-1.000 kauwtjes afkomen op de graanvelden om mee te eten van de oogst. Dat kan nog wat worden met de groentetuin en de boomgaard. Ook bleken met name de laagstam appelboompjes zeer in trek te zijn bij de hazen die op en om de tuin verblijven. Met name toen het verse groen vanaf half oktober minder werd, werden elke nacht 1-5 appelboompjes geschild. In december zaten er zelfs 13 hazen in het veld naast de tuin. Een Pavlov reactie kan dan zijn om die hazen af te (laten) schieten maar zo zitten wij niet in elkaar. Die hazen hebben het al zo moeilijk met alle terreinen die onder beton en asfalt worden gelegd. Wij hebben gekozen voor een hek van 500 m en 1 m hoog om de hele tuin. Die hebben we toen het in november en december wel heel erg werd, in recordtempo opgezet. D.w.z. 250 palen de grond in en 20 rollen van 25 m gaas daarop vastzetten. Alleen een gat van 6 m bij de hoofdingang is nu nog niet beschermd, maar het werkt al wel om de hazen buiten te houden. In die hoofdingang moet eerst een tijdelijk hek komen en op termijn een mooi smeedijzeren hek.

De kas

Principieel vinden we het onacceptabel om de kas van Park 2020 naar de sloop te laten gaan als we daar weg moeten, omdat dat de goedkoopste manier is. Met die mentaliteit is heel Nederland een weggooi samenleving geworden maar we kunnen ook voor de teelt en de sociale component van ons placemaking programma heel goed een kas gebruiken op Lincolnpark. Maar alle offertes die we aanvroegen kwamen op voor ons extreem hoge bedragen van 50.000 euro of meer uit. Toch geven we nooit op en we hebben in 2023 een sponsorcampagne gestart om de kas toch over te kunnen brengen, ondanks veel adviezen om het maar te laten zitten vanwege de kosten. Zo zitten we niet in elkaar!

Daar is met kleine donaties 1.000 euro mee binnengekomen maar ook een grote donatie van 10.000 euro van een bedrijf dat zich met ons en het Lincolnpark blijvend wil verbinden. Kijk dat helpt. En ook een andere structurele donatie van 15.000 euro kunnen we er zelf voor inzetten. Met dit startbedrag van 26.000 euro hebben we het aangedurfd om de opdracht te geven om te beginnen in de hoop dat de rest van het bedrag alsnog in 2024 binnenkomt. Op het laatste nippertje vonden we ook nog een kassenbouwer die niet alleen een goedkopere offerte maakte maar ook aan de gang ging. En hij kwam met een fantastische deal: voor ons is een kas een groot geheel. Voor hem is het een verzameling van spanten en glas. Die heeft hij ook massaal in zijn eigen opslag liggen. Hij bood daarom aan om eerst de kas uit zijn eigen opslag op te bouwen en als we weg gaan uit Park 2020 de spanten en het glas weer terug te nemen van de oude kas. Dat heeft 2 grote voordelen: 1: dat we de inrichting van de kas in Park 2020 rustig kunnen overbrengen naar de kas op Lincolnpark en 2: dat er dus wel een tijd tussen het opbouwen van de nieuwe en het afbreken van die oude kas kan zitten, zodat we tijdelijk 2 kassen hebben om mee te werken. In november 2023 is het fundament neergezet en in de 3^e week van januari wordt de rest opgebouwd. Dat is een mooie start van het nieuwe jaar.

Eind 2023 kwam er ook beweging in een structureel probleem dat we geen stroom en grijs- en drinkwater hadden omdat de nutsvoorzieningen in de omgeving niet geschikt bleken om op aan te sluiten en omdat het voor onze mogelijkheden extreem duur uitpakt. We kunnen geen 15.000 euro betalen voor die voorzieningen als we een jaaromzet van 4.000-5.000 euro kunnen realiseren met groente en fruit. In december 2023 lijkt het erop dat voor de start van het teeltseizoen de zaak geregeld is met extra hulp van de gemeente (weer!!) .

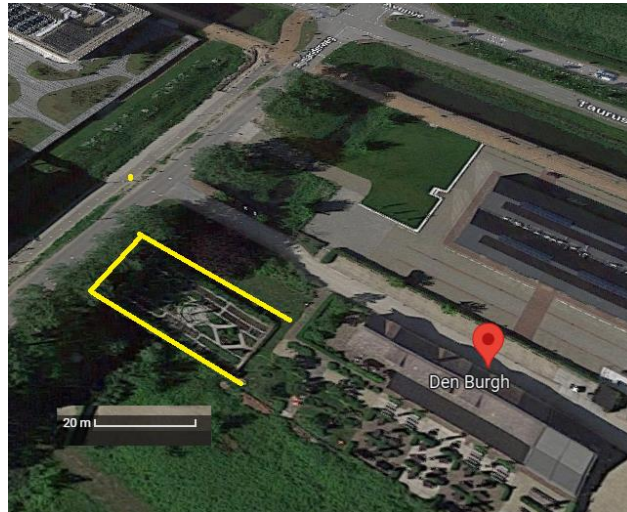
Placemaking

De constructie waaronder we het 1 ha terrein in het Lincolnpark hebben gekregen is dat er daar gedurende 10 jaar bijna 3.000 huizen gebouwd gaan worden in een wijk met hele hoge duurzame en participatie ambities. Om die participatie structuur en inhoud te geven is M.E.E.RGroen als partner boven komen drijven. En daar zijn we heel blij mee. Het gaat tenminste 10 jaar duren voor de wijk klaar is en in de tussentijd worden bewoners, toekomstige bewoners en ook anderen van het naast gelegen Tudorpark en verder weg, uitgenodigd om mee te draaien een in een sociaal en ecologisch programma en lokale voedselteelt. Een jaar of 2 geleden zijn 150 huizen neergezet van alleen sociale woningbouw. Daar hebben in september al de eerste mensen van mee gedaan aan een Burendag-pizza-evenement en in december hebben we in de wijk zelf een bollenproject georganiseerd samen met de Woningbouwvereniging. De pizza- en vlaaienfeest-ambities zijn bovenstaand al besproken en we kunnen alle hulp gebruiken van mensen die het leuk vinden het maximum uit de bloemenweide, de boomgaard en de groente en de kas te halen. Die kas is ook beschikbaar als ruimte om samen te komen voor allerlei buurtactiviteiten. Wij hadden het idee om bij de leemoven een sociaal veldje in te richten met daarin een opvallende totempaal als trekpleister. Die totempaal wordt opgetuigd met kleurige wensen en spreuken die door iedereen die zich betrokken voelt gemaakt kan worden. Die wensen worden in planken en boomschijven gegraveerd. Van 'Pluk de dag' tot 'Over 1.000 jaar is deze tuin er nog'. Wie geen spreuk kan verzinnen mag ook een handje meehelpen door zijn hand met naam uit te figuurzagen en alles wordt op de 20-25 m hoge totempaal bevestigd voor hij recht opgezet wordt. Nu wil het toeval dat de gemeente ook een landmark wilde maken bestaand uit de L en een P van Lincolnpark met een bankje. Waar het wel eens op uit kan draaien is dat in de verticale poot van de L de totempaal wordt geplaatst en dat het geheel op ons sociale veldje komt te staan. Wordt vervolgd.

Een andere ontwikkeling is dat bewoners van deze wijk gestimuleerd worden om samen van hun wijk iets moois te maken en bewoners gezocht worden die er daarvoor hun handen uit de mouwen willen steken. Dat past goed op onze eigen doelstellingen en werkwijze. Behalve onze voedseltuin van 1 ha komt er nog een paar hectare bermen en openbaar groen. Meestal wordt dat groen pas na de afronding van het asfalt en beton ingericht en dat betekent dat het vaak 10 jaar lang braak ligt. In die tijd neemt in de Haarlemmermeer riet en heermoes alles over en is er weinig meer mee te beginnen dan een saai gazonnetje. Mogelijk komen er in Lincolnpark kansen om die zones onmiddellijk in te richten met de bewoners met groen in de vorm van al of niet tijdelijke bloemenweides, fruitparkjes en andere sociale en ecologische initiatieven. Het kan dus nog heel leuk worden. We zien met hoge verwachtingen 2024 tegemoet.

6.6 Tuin Restaurant Den Burgh (nr. 70 in tabel 1)

De tuin bij restaurant Den Burgh van ca 500 m² hebben we in 2018 aangelegd. Na 3 jaar nam het restaurant het beheer in eigen handen maar mede door de Corona problematiek is dat in het slop geraakt. In seizoen 2023 hebben we de draad weer opgepakt. Dat kostte na 2 jaar weer een deel herontginnen, maar Den Burgh kwam als restaurant weer goed op gang dus ook uit andere tuinen kon er productie aan geleverd worden

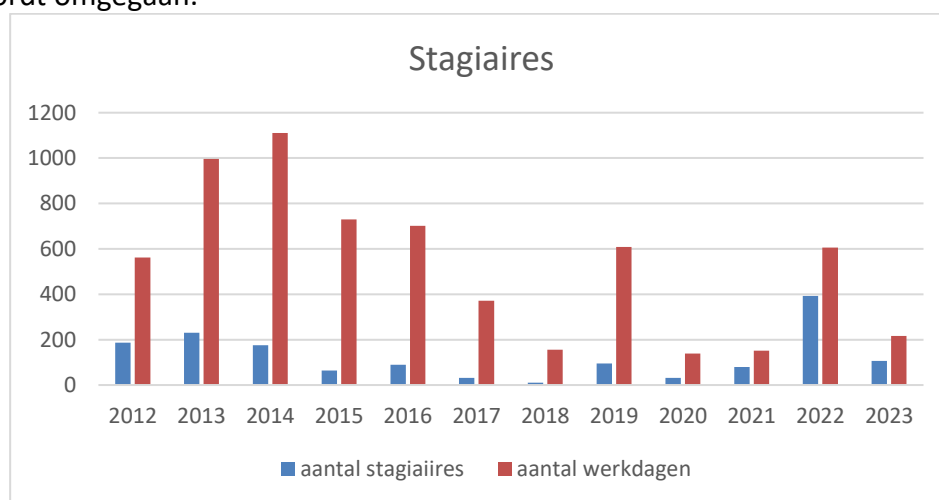
De tuin bij Restaurant Den Burgh: met gele lijnen aangegeven

7 Educatie (nr. 71 in tabel 1)

Educatie is een prominent onderdeel van de M.E.E.RGroen-doelen dat door alle werkprocessen heen loopt. Een aantal activiteiten heeft een meer dan gemiddeld educatie element en dat zijn vooral de maatschappelijke stages van middelbare scholieren en leerwerkstages van MBO en HBO studenten. Aan stages wordt extra aandacht gegeven om bij jonge professionals en middelbare schoolleerlingen, die gekozen hebben voor een groene richting, de verbinding tussen de theorie op school en het grote verschil met werkzaamheden in de praktijk te leggen.

En daarbij gaat het vooral om praktisch inzicht ontwikkelen, werkmotivatie en het leren toepassen van theorie op alle mogelijke manieren: van rekenen, natuurkunde, scheikunde, topografie, geschiedenis en biologie tot ethiek, marketing, management en politiek.

De hoge aantallen van 2012 tot 2017 komen vooral voor rekening van het (verplichte) maatschappelijke stageprogramma wat toen ingevoerd werd. Toen het niet meer verplicht was, zakte die aantallen snel in. De zeer lage aantallen van 2020 en 2021 zijn grotendeels gerelateerd aan de manier waarmee er met Coronaregels wordt omgegaan.

Het verloop van de aantallen stagiaires en het aantal gewerkte stagedagen

Aan de 2022 cijfers is te zien dat er nog wel behoefte bestaat aan stages in de natuur. Van 30- 90 stagiaires in de Coronatijd sprongen we weer terug op 400. Wel zijn het vooral maatschappelijke stage groepen van 1 dag geweest. Dat is te zien aan het feit dat die 400 verschillende stagiaires samen maar 600

mensdagen mee hebben geholpen. Van 2012 t/m 2019 waren het vooral stagegroepen die een hele week of 2 maanden lang mee werkten. Het lijkt erop dat het hele leven steeds vluchtiger wordt. Er waren ook scholen die met een stage van 1,5 uur weg probeerden te komen. Dat soort groepen nemen we niet aan. Dan is het alleen maar een gratis rondleiding en een vorm van green washing, niet een stage waar wat gedaan wordt. En het educatieve rendement is heel laag omdat kinderen pas na 1,5 uur een beetje beginnen 'te landen'. Een vaste ploeg die al 12 jaar komt is de Hagevelstage: Een week lang 12 VWO 4 leerlingen. Dat is altijd een topweek begin april.

In 2023 was de grootste groep 6 dagen in september met 10 studenten van een studentenvereniging. Die hadden 2 weken een kennismakings- en ontgroeningsperiode waar ze zich ook maatschappelijk in wilden/moesten zetten. Maar het hoofdmenu van die tijd was dat ze afgeblaft, vroeg uit bed gehaald en van favoriet voedsel onthouden werden en zonder hun telefoon gedesoriënteerd raakten. De dagen die ze bij ons doorbrachten was een welkome onderbreking, waarin ze weer een beetje bij konden tanken en uit dankbaarheid en plezier ook nog veel werk verzetten. Mogelijk hebben we daar zaadjes geplant die later in hun carrière nog wel gaan ontkiemen.